

Prawo i Sprawiedliwość

PROGRAM SAMORZĄDOWY

2010–2014

WOJEWÓDZTWO
POMORSKIE

Spis treści

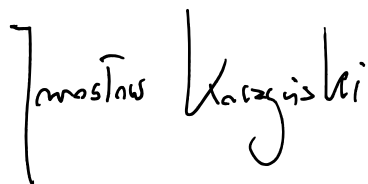
Wstęp	3
Skutki działań koalicji PO-PSL dla województwa pomorskiego	4
Diagnoza sytuacji społeczno – gospodarczej Pomorza	6
Problemy rozwoju województwa pomorskiego	20
Cele i zadania do realizacji	30
Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa.	30
Obszar metropolitalny	33
Gospodarka (w tym gospodarka morską)	34
Rybołówstwo.	34
Fundusze europejskie	36
Ochrona środowiska.	36
Promocja i ochrona zdrowia	38
Edukacja i wychowanie	39
Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy	41
Polityka społeczna	42
Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego	43

Wstęp

21 listopada Polacy wybiorą nowe władze samorządowe wszystkich szczebli od gmin poprzez miasta i powiaty po sejmiki wojewódzkie. Prawo i Sprawiedliwość z pełnym zaangażowaniem bierze udział w tych ważnych dla Polaków wyborach. Przedstawiamy naszych kandydatów na prezydentów, burmistrzów, wójtów, radnych gminnych, powiatowych i wojewódzkich. Są wśród nich zarówno ci, którzy już skutecznie pełnili te funkcje, jak i wielu nowych, często młodych ludzi, pragnących służyć swym lokalnym społecznościom. Chcemy, aby w samorządach wszystkich szczebli było jak najwięcej osób kompetentnych, uczciwych, potrafiących wsłuchiwać się w oczekiwania swych współmieszkańców i rozumiejących potrzeby ludzi, których będą reprezentować.

Wszystkich kandydatów Prawa i Sprawiedliwości łączy program samorządowy adresowany do wszystkich ludzi, nastawiony na rozwiązywanie ich codziennych problemów, niezależnie od miejsca ich występowania. Polska równych szans to kraj, który nie może być podzielony na obszary coraz bogatsze i pozostające w tyle – najczęściej małe miasta i wsie. Dla przedstawionej w programie polityki rozwoju ważne są wszystkie regiony, wszystkie gminy i miejscowości.

Rozwinięciem ogólnopolskiego programu samorządowego jest 16 propozycji programów wojewódzkich. W ten sposób rozpoczynamy debatę samorządową, do udziału której zapraszamy wszystkich mieszkańców regionu.

Skutki działań koalicji PO–PSL dla Województwa Pomorskiego.

W województwie pomorskim nie występują naturalne dla współpracy samorządu z administracją rządową napięcia związane z realizacją programu wyborczego. Koalicja rządowa PO-PSL ma swój odpowiednik w samorządzie województwa pomorskiego. Niewątpliwie PSL nie odgrywa żadnej ważnej roli w regionalnej koalicji z PO. W województwie pomorskim mamy do czynienia z hegemonią rządów Platformy Obywatelskiej. Radni tej partii tworzą homogeniczny, jednopartyjny Zarząd województwa. Jej reprezentanci administrują stolicą województwa Gdańskiem i rządzą lub współrządzą w większości miast i powiatów województwa pomorskiego, całkowicie kontrolują wszystkie ciała przedstawicielskie: komitet monitorujący, delegacje do Związku Województw RP, delegację do Euroregionu Bałtyk.

Sytuacja w której partia rządząca jest niemal absolutnym hegemonem na poziomie samorządu wojewódzkiego i w większości dużych aglomeracji miejskich województwa pomorskiego jest przyczyną małej aktywności pomorskich samorządowych elit platformy obywatelskiej w wyrażaniu jakiegokolwiek krytycznej opinii o decyzjach koalicji PO-PSL dla Pomorza.

Obserwując działania Platformy Obywatelskiej na arenie krajowej niewątpliwie największe zarzuty należy postawić gabinetowi Premiera Tuska za defetystyczną i nieudolną postawę wobec problemu upadku Stoczni Gdynia, a co za tym idzie jej kooperantów. Sytuacja ta kontrastuje z udaną próbą obrony polskich miejsc pracy w Stoczni Gdańskiej za czasów rządu Premiera Jarosława Kaczyńskiego.

Fatalna sytuacja w pomorskiej służbie zdrowia na tle kraju nie może dziwić. Ale warto przypomnieć, że to pomorska PO jako pierwsze województwo w kraju przystąpiła do tzw. planu „B”, które miało na celu ułatwienie przekształcenia szpitali w spółki prawa handlowego. W zamian Pomorze od Prezesa NFZ otrzymało „prezent” w postaci utraty wielomilionowych pieniędzy z tzw. nadwykonań. W czasie kiedy Prawo i Sprawiedliwość współrządziło Polską, zmieniło niekorzystny dla Pomorza algorytm naliczania pieniędzy z NFZ, w czasach kiedy rządzi koalicja PO-PSL Pomorzu zabierane są wielomilionowe środki, a pieniądze na poradnie specjalistyczne i wielkie inwestycje jak budowa Centrum Medycyny Inwazyjnej i remont Akademickiego Centrum Klinicznego stoją pod znakiem zapytania.

Pomimo wielokrotnie zapowiadanych apeli pomorskiej Platformy Obywatelskiej rząd Premiera Donalda Tuska nie zmienił decyzji o budowie gazoportu w Gdańsku. Platforma Obywatelska wielokrotnie organizowała kampanie na

poziomie regionalnym, które miały zatrzymać proces konsolidacji sektora paliwowego w Polsce, zaproponowany przez Prawo i Sprawiedliwość – połączenie PKN Orlen S.A. i Lotosu S.A. z siedzibą w Gdańsku, argumentując to utratą wpływów do budżetu województwa i miasta Gdańska. W dobie kryzysu okazało się, że Lotos nie wspiera budżetów lokalnych samorządów, ze względu na kłopoty finansowe, a Minister Skarbu Państwa ogłosił zamiar sprzedaży Lotosu. Podobny los czeka inną ważną spółkę skarbu państwa Energię S.A., która ma być poświęcona dla ratowania dziury budżetowej.

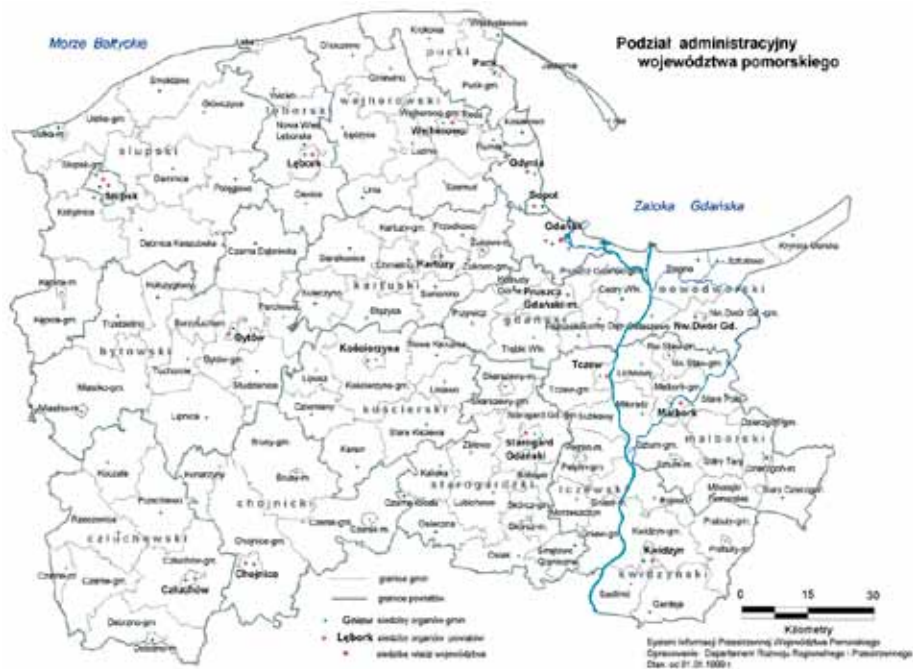
Rząd Platformy Obywatelskiej nie doprowadził do skutecznej finalizacji budowy tarczy antyrakietowej, inwestycja która mogła ożywić region słupski została przesunięta na dalszy czas a z zapowiadanych inwestycji infrastrukturalnych zrealizowano nieznaczną część.

Wiele zapowiedzi dotyczącej reformy samorządu terytorialnego i dalszej decentralizacji władzy, które wykona rząd PO-PSL okazały się czczą gadaniną. Marginalne i kosmetyczne przesunięcia kompetencji z administracji rządowej na rzecz samorządów pokazały prawdziwą bezradność i bierność rządzącej koalicji w transformowaniu państwa. Na naszych oczach, na Pomorzu przy akompaniamencie koalicji PO-PSL dokonana się ostateczna agonია współpracy prezydentów Gdańska, Gdyni i Sopotu. Nie zmieniła tego nieudana próba wprowadzenia ustawy metropolitalnej i rzekomy konsensus platformy obywatelskiej w ramach współpracy trójmiejskiej. Wystarczy podsumować wsparcie rządu dla metropolizacji Trójmiasta stwierdzeniem, że jedynym projektem wspólnym realizowanym przez te trzy samorządy a wspartym przez środki unijne jest ścieżka rowerowa.

Innym przykładem braku pomysłu na wsparcie Pomorza przez koalicję PO-PSL było faktyczne bankructwo pomysłu aukcji rybnej w Ustce. Po ponad 10 latach funkcjonowania w ciszy i bez fanfar samorząd województwa przekazał swe udziały w aukcji powiatowi słupskiemu – widać nawet wiara pomorskich działaczy PO w pomoc ze strony rządu była zbyt wątpliwa by dalej utrzymywać ten byt prawny przy życiu.

W podsumowaniu skutków działań koalicji PO-PSL dla Pomorza, należałoby podkreślić polityczną odpowiedzialność pomorskich samorządowców z Platformy Obywatelskiej i Polskiego Stronnictwa Ludowego za ich bierność wobec władzy centralnej i milczące przyjmowanie z pokorą wyroków „Warszawy” w sprawach dotyczących Pomorza. Tak było w sprawie gwarantowanego przez państwo poziomu wsparcia dla budowy przez miasto Gdańsk stadionu na Euro 2010/2, długotrwałej procedury zabezpieczenia realnych środków dla Europejskiego Centrum Solidarności, tak jest z zadłużaniem się pomorskich samorządów dla

realizacji zadań wyznaczanych przez koalicję PO-PSL bez zapewnienia finansowania z poziomu administracji rządowej.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej regionu

Informacje ogólne

W skład województwa pomorskiego wchodzi 20 powiatów, w tym 4 miasta na prawach powiatu (Gdańsk, Słupsk, Gdynia, Sopot), 123 gminy (w tym 25 miejskich, 17 gmin miejsko-wiejskich i 81 gmin wiejskich) i 1568 sołectw. Liczba ludności województwa wynosi blisko 2,2 mln osób, w tym połowa to kobiety. Wieś pomorską zamieszkuje 32% ogółu ludności w województwie, mieszkańcy miast stanowią łącznie 67,5 % ogółu populacji (4 miejsce w kraju). Gęstość zaludnienia na Pomorzu jest zbliżona do średniej krajowej i wynosi 120 osób/km², przy czym występują silne zróżnicowania wewnątrz regionu (najstąbiej zaludniony

jest podregion słupecki). Powierzchnia województwa pomorskiego wynosi 18293 km², z tego 94% zajmują obszary wiejskie.

Przez obszar województwa przebiegają dwa paneuropejskie korytarze transportowe: nr IA (Helsinki-Tallin-Ryga-Kaliningrad-Gdańsk) oraz VI (łączący Skandynawię z Europą Środkową poprzez Trójmiasto, Łódź, Warszawę i Katowice).

Województwo pomorskie należy do najbardziej zróżnicowanych przyrodniczo i krajobrazowo regionów Polski. Charakteryzuje się niezwykle urozmaiconą rzeźbą terenu i dużymi różnicami wysokości (najwyższe wzniesienie, Wieżyca, ma 329 m n.p.m.). We wschodniej części województwa występują obszary depresyjne (Żuławy Wiślane). Województwo charakteryzuje się znaczną lesistością, jedną z najwyższych w kraju (lasy stanowią ok. 36% ogólnej powierzchni regionu).

Największą intensywnością użytkowania i zagospodarowania charakteryzuje się teren położonego nad Zatoką Gdańską obszaru metropolitalnego Trójmiasta (Gdańsk–Sopot–Gdynia) oraz prawie 100-tysięczny ośrodek miejski Słupsk.

Trójmiasto zajmuje 2,3% powierzchni województwa i skupia prawie 35% mieszkańców województwa. W gminach nadmorskich mieszka ponad 40% ludności.

Edukacja i poziom wykształcenia ludności

Wykształcenie ludności jest atutem województwa pomorskiego. Dyplomami ukończenia studiów wyższych legitymuje się ponad 13% mieszkańców (w UE-25 ok. 20%). Jest to drugi co do wielkości wynik w Polsce. Wyższy od krajowego jest także odsetek osób z wykształceniem średnim i policealnym. Mimo, że struktura wykształcenia Pomorza na tle kraju wygląda korzystnie, to wciąż wykształceniem podstawowym lub zawodowym legitymuje się ponad 50% mieszkańców. Blisko 70% osób zarejestrowanych w województwie jako bezrobotne stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub podstawowym.

Infrastruktura edukacyjna

W regionie funkcjonuje blisko 1800 szkół, co stanowi 5 % szkolnictwa krajowego. Pod względem liczebności klas województwo plasuje się powyżej średniej krajowej, natomiast pod względem wyposażenia szkół w pracownie szkolne (w tym komputerowe) oraz sale gimnastyczne – poniżej średniej w kraju. Ponadto stan techniczny wielu placówek edukacyjnych jest niezadowalający.

W województwie pomorskim działa 30 szkół wyższych (7% placówek w kraju), a także 3 filie i oddziały zamiejscowe oraz 7 punktów konsultacyjnych. Nadal liczba studentów na 10 tys. ludności, wynosząca 450, jest znacząco niższa od

analogicznego wskaźnika dla kraju (500) i stawia województwo na 10 miejscu. Znacznemu wzrostowi populacji studentów nie towarzyszy jednak dostatecznie szybki rozwój infrastruktury uczelnianej (dydaktycznej i socjalnej).

Infrastruktura szkolnictwa wyższego koncentruje się w Trójmieście i Słupsku. W Trójmieście funkcjonuje 20 spośród wszystkich pomorskich uczelni wyższych.

Wzrasta liczba szkół z językiem kaszubskim i szkół z językami mniejszości narodowych. Na terenie województwa znajdują się szkoły podstawowych i gimnazja z językiem ukraińskim. Ponadto w jednej szkole podstawowej naucza się języka romskiego.

Dostęp młodzieży wiejskiej do szkół średnich i wyższych jest utrudniony przez dojazdy i koszty pobytu w internacie. Ze względu na zubożenie społeczeństwa i ograniczone środki finansowe na stypendia, część tej młodzieży pozostaje na wsi i często zasila szeregi bezrobotnych.

Samorząd województwa zabezpiecza, tworzy warunki prawno – organizacyjne i ekonomiczne dla szkolnictwa regionalnego. Prowadzi sprawy organizacyjne i sprawuje nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem szkół i placówek oświatowych, wspiera doskonalenia zawodowe nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych oraz organizuje doskonalenie zawodowe dyrektorów szkół i placówek oświatowych. Samorząd Województwa jest organem założycielskim dla 14 podmiotów:

- Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku – b. os. Praw.
- Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku – b. os. praw.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Gdańskiej Macierzy Szkolnej w Gdańsku – b. os. praw.
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Słupsku – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych im. Matki Teresy z Kalkuty w Starogardzie Gdańskim – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych im. Zdzisława Kieturakisa w Wejherowie – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych w Gdyni – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych Nr 2 w Gdańsku – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych w Słupsku – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych w Chojnicach – b. os. praw.
- Wojewódzki Zespół Szkół Policealnych w Sztumie – b. os. praw.
- Ośrodek Szkolno – Wychowawczy Nr 2 dla Niepełnosprawnych im. Jana Sierzyńskiego w Wejherowie – b. os. praw.

- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Kwidzynie – b. os. praw.
- Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Gdańsku – b. os. Praw.

Rynek pracy i warunki życia mieszkańców

Sytuacja na pomorskim rynku pracy (spadek zatrudnienia, duże bezrobocie o charakterze długookresowym) jest rezultatem zmian, jakie miały miejsce od początku transformacji. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy obszarów wiejskich. Największy udział osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi w liczbie bezrobotnych ogółem odnotowano w powiatach: słupskim, kartuskim, nowodworskim, sztumskim, bytowskim. Średni poziom bezrobocia w województwie pomorskim wynosi 13% i w ostatnim czasie wzrósł o 1,5%.

Obecnie mieszkańcy wsi stanowią ponad 40% ogółu bezrobotnych. Ponad 60% zarejestrowanych w województwie to osoby długotrwale bezrobotne. Ponad 1/5 ogółu bezrobotnych jest w wieku do 25 lat. Województwo pomorskie jest regionem o wysokiej w skali kraju dynamice przyrostu liczby mieszkańców objętych pomocą społeczną. Procent ludności korzystającej z tej formy wsparcia jest również wyższy od średniej krajowej. Ubóstwo dotyka zwłaszcza mieszkańców obszarów wiejskich.

Poważny problem w wielu miastach regionu stanowi niezadowolająca jakość i stan techniczny budynków, które często ze względu na historyczny charakter i wiek są w znacznej mierze zniszczone. Często zaniedbane są zieleńce i parki, brakuje wydzielonych terenów spacerowych.

Gospodarka – Sytuacja makroekonomiczna

Przeciętność. To słowo najlepiej oddaje poziom rozwoju gospodarczego województwa pomorskiego, mimo pozytywnej struktury gospodarki Pomorza (przewaga usług nad sektorem rolnym), która stanowi ogromny potencjał dla rozwoju regionu. Niestety z powodu negatywnych dla Pomorza decyzji gospodarczych Rządu utrzymanie przeciętności może okazać się niemożliwe.

Dominującym przemysłem w naszym województwie jest przemysł przetwórczy: spożywczy, wyroby z metali, produkcja drewna, produkcja maszyn i urządzeń. Pomorze to także szybko rozwijający się sektor usługowy (handel, naprawy, finanse i transport). Jednakże do tej pory Pomorze w sferze działalności gospodarczej wybijało się ponad przeciętność w takich dziedzinach jak: rybołówstwo, budowa i naprawa statków, przemysł metalowy i chemiczny. Niestety, z powodu nieprzemysłanej, złej polityki gospodarczej obecnego Rządu, która doprowadzi-

ła do upadku branży stoczniowej, nieznanymi planów co do branży chemicznej oraz dramatycznej dla Pomorza decyzji o sprzedaży dwóch kluczowych koncernów w regionie tj. Lotosu i Energi (ryzyko przeniesienia ich siedzib poza Pomorze, co spowoduje spadek dochodu Samorządu Województwa z tytułu podatku CIT) naszemu regionowi grozi dalsza degradacja gospodarcza.

Wzrost produkcji, jaki miał miejsce w latach 2005-2007 dzięki wsparciu Rządu Prawa i Sprawiedliwości, o 8,8%, wzrost wynagrodzeń o 9,5% czy wzrost zatrudnienia o 2,5%, to niestety odległa przeszłość.

Dystans w poziomie rozwoju województwa pomorskiego względem Unii Europejskiej nadal pozostaje bardzo duży (średni poziom PKB per capita w województwie wynosi ok. 60% średniej dla UE).

Firmy prywatne stanowią 97% podmiotów gospodarczych w regionie. Niski poziom inwestycji, zwłaszcza związanych z nowymi technologiami, jest czynnikiem wpływającym na spowolnienie dynamiki rozwoju ekonomicznego regionu. W gospodarce Pomorza występują branże tradycyjne (porty morskie, rafinerijny, elektromaszynowy, rybołówstwo, turystyka) oraz branże szybkiego rozwoju (teleinformatyka, przemysł chemiczny, usługi finansowo-ubezpieczeniowe). Specyficzną cechą najsilniejszych branż regionalnego przemysłu (rafinerijny, elektroniczny, papierniczy) jest występowanie dużych ale nielicznych zakładów. Na dużych przedsiębiorstwach oparty jest również regionalny eksport i z tego względu cechuje go wysoka koncentracja towarowa. Spowodowany rządami Platformy Obywatelskiej upadek przemysłu stoczniowego, stanowiącego wcześniej motor eksportu Regionu spowodował nie tylko wzrost bezrobocia ale również spadek eksportu.

Mała i średnia przedsiębiorczość

W ostatnich latach zwiększa się liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w województwie. Tempo wzrostu przedsiębiorczości na wsi jest prawie dwukrotnie większe niż w miastach, przy czym są to z reguły podmioty mniejsze, często firmy rodzinne. Ich liczba rośnie najczęściej wokół miast. Gminy peryferyjne, dysponujące ograniczoną infrastrukturą techniczną i społeczną, a przy tym słabą siłą nabywczą ludności, rozwijają się wolniej.

W województwie pomorskim jest zarejestrowanych ok. 250 tys. podmiotów gospodarczych, z czego 99,9 % to MŚP. Większość z nich prowadzi działalność w dziedzinie handlu i napraw, obsługi nieruchomości i firm, przetwórstwa przemysłowego i budownictwa. Pomimo barier na drodze rozwoju przedsiębiorczości systematycznie wydłuża się okres działalności firm, co świadczy o rosnącej stabil-

ności tego sektora. I choć duży jest udział sektora MŚP w gospodarce regionalnej, to jego kondycja nie jest zadowalająca.

W regionie funkcjonują liczne instytucje otoczenia biznesu, odgrywające istotną rolę we wspieraniu rozwoju MŚP. Są one jednak bardzo zróżnicowane zarówno pod względem liczby zrzeszonych członków, jakości i wielkości udzielonego wsparcia, jak również własnej kondycji finansowej. Skoncentrowane są one w Trójmieście oraz w większych miastach regionu. Instytucje otoczenia biznesu w ramach usług zapewniają dostęp do podstawowych usług informacyjnych i doradczych oraz wielu usług szkoleniowych, oferowanych w ramach wsparcia publicznego dla przedsiębiorstw. Znacznie gorszy jest dostęp do usług związanych z wdrażaniem procesów innowacyjnych oraz usług finansowych i specjalistycznego doradztwa, np. w zakresie zagadnień finansowych oraz prawnych, na które przedsiębiorcy zgłaszają największe zapotrzebowanie.

W ostatnich latach stworzono cały szereg instrumentów wsparcia przedsiębiorstw. Niektóre z nich (szczególnie fundusze pożyczkowe i poręczeniowe) zdały egzamin i winny być nadal wspierane przez władze samorządowe. Dużo więcej zastrzeżeń budzi system dotacji dla mikro – i małych przedsiębiorstw ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego: wielkość środków była zbyt niska, niższa niż w innych województwach (zapotrzebowanie przewyższało możliwości kilkukrotnie); procedury pozostały bardzo skomplikowane i w praktyce uniemożliwiły ubieganie się o nie bez pomocy firm konsultingowych. Formularze wniosków były bardziej skomplikowane niż w innych programach operacyjnych (jak np. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka). Okres rozpatrywania wniosków był zdecydowanie zbyt długi (przedsiębiorcy często oczekiwali na decyzje 12 miesięcy i dłużej). Wszystkie te czynniki powodują, że system dotacyjnego wsparcia przedsiębiorstw na Pomorzu należy ocenić krytycznie.

Gospodarka morska

Dostęp do morza jest szansą rozwoju każdego państwa. Warunkiem tego jest możliwie pełne wykorzystanie zarówno zasobów własnych (publicznych oraz prywatnych), jak i środków UE. W toku transformacji systemowej **doszło do głębokiego kryzysu gospodarki morskiej** i spadku jej roli w gospodarce narodowej w wymiarze ekonomicznym oraz społecznym. Oznaki kryzysu pojawiły się już w latach 80. Jednakże po roku 1989 uległy one gwałtownemu przyspieszeniu. W polityce gospodarczej państwa nastąpiło nieuzasadnione, wyraźne odwrócenie uwagi od morza i szans, jakie stwarza. Globalizacja gospodarki światowej,

nowe technologie transportu i telekomunikacji, innowacyjność, zmniejszyły rolę niektórych ogniw gospodarki morskiej także w UE. Degradacja w Polsce była zdecydowanie większa niż w innych krajach Europy i co do skali nie ma precedensu. Nastąpił znaczny spadek w tworzeniu PKB, Polska utraciła dotychczasowe kierunki specjalizacji, światowy ruch kontenerowy między Europą a Ameryką Północną zmniejszył się o 14%, tranzyt z Czech i Węgier został przejęty przez porty niemieckie, utraciliśmy łowiska w rybołówstwie dalekomorskim na Atlantyku i Pacyfiku, przestała istnieć flota rybołówstwa dalekomorskiego, flota handlowa została wyprowadzona pod inne bandery. Z 247 statków handlowych w roku 1990 w dniu dzisiejszym pod polską banderą pływają dwie jednostki. Znacznie zmniejszono ilość jednostek w rybołówstwie bałtyckim. W wyniku tych zjawisk przepadło bardzo wiele miejsc pracy związanych z gospodarką morską. Zaniedbania funkcji z nią związanych spowodowały odwracanie się od gospodarki morskiej, jej degradację i likwidację. Procesy te wymagają zahamowania i zmiany stosunku władz samorządu regionalnego oraz zmiany stosunku państwa do gospodarki morskiej. Dostęp do morza i rozwijanie aktywności morskiej stanowi jednak, i stanowić będzie również w przyszłości, ważny zasób gospodarczy regionu i państwa.

Pomimo dostępnych ogromnych środków z Funduszu Spójności, należy negatywnie ocenić tempo prowadzonych inwestycji transportowych dla Portu Gdańsk (trasa Sucharskiego z tunelem pod Martwą Wisłą) oraz logistycznych w Porcie Gdynia (zwolnienie tempa budowy i odstąpienia od objęcia specjalną strefą ekonomiczną Centrum Logistycznego). Należy odnotować, że przetadunki w portach Trójmiasta podczas rządów Platformy Obywatelskiej spadają. Rekordowe przetadunki w historii Portu Gdynia zostały osiągnięte w 2007 roku, podczas rządów Prawa i Sprawiedliwości.

Rybołówstwo

Sektor rybacki na obszarze Pomorza jest istotnym elementem gospodarki morskiej regionu. Świadczy o tym bardzo wysoki, niespotykany w skali nadmorskich obszarów potencjał sektora, do którego zaliczamy porty rybackie oraz przystanie rybackie, zakłady przetwórcze czy też osoby pracujące w sektorze. Na obszarze województwa stacjonuje prawie 70% stanu kutrów i 60% wszystkich łodzi rybackich w Polsce. Sektor rybacki na naszym terenie pełni ponadto specyficzną i wyjątkową w skali kraju funkcję kulturotwórczą. Od stuleci prowadzona działalność rybacka pozostawiła liczne zabytki, miejsca pamięci, zwyczaje i obrzędy na trwałe wpisując się w kulturę regionu.

Obszar ten był świadkiem wyjątkowych wydarzeń historycznych związanych z morzem.

Połowry ryb takich jak dorsze, szproty, śledzie i stornie na obszarze PLGR wyniosły w latach 2005 – 2008 średnio rocznie od 35 do 85 % wszystkich łowionych ryb w Polsce. Głównie łowiono szproty 63-84% i dorsze 35-76 % oraz śledzie 37-61, stornie 20-63%.

Organizacje pozarządowe w województwie pomorskim

W województwie pomorskim działa jeden z najliczniejszych w Polsce sektor pozarządowy, skupiający ponad 3,5 tys. organizacji (głównie stowarzyszeń). 60% z nich funkcjonuje jednak w Trójmieście i Słupsku. Kondycja finansowa większości z nich jest słaba.

Działalność badawczo-rozwojowa

W województwie pomorskim w dziedzinie działalności badawczo-rozwojowej funkcjonuje łącznie około 40 jednostek (uczelnie wyższe, placówki badawcze PAN i resortowe), głównie w Trójmieście, co ogranicza zdolności rozwojowe firm oraz instytucji działających poza tą aglomeracją. Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle w województwie pomorskim to 5% ogółu krajowych nakładów na innowacje w przemyśle. Zarówno stan obecny, jak i dynamikę ostatnich lat w tym zakresie, należy ocenić bardzo negatywnie.

Relatywnie duży regionalny potencjał podmiotów **Badania + Rozwój** (szczególnie uczelni) nie jest dostatecznie ukierunkowany na zastosowania gospodarcze (wąski profil ich aktywności badawczo-rozwojowej, mała elastyczność w dostosowaniu się do oczekiwań potencjalnych partnerów gospodarczych i słaba zdolność komercjalizacji osiągnięć naukowych). Z drugiej strony przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe i średnie, bardzo często nie wykazują dostatecznej aktywności innowacyjnej (niska świadomość, brak determinacji w dążeniu do zastosowania innowacji w swojej działalności i ograniczone możliwości korzystania z systemu wdrażania innowacji).

Atrakcyjność inwestycyjna – Inwestycje zagraniczne

Województwo pomorskie jest regionem o przeciętnym potencjale inwestycyjnym. W ostatnim okresie nastąpiło **obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu** w relacji do innych województw.

○ stosunkowo słabej pozycji województwa pomorskiego decyduje słaba dostępność transportowa. Czynnikiem obniżającym atrakcyjność regionu jest

również niewystarczająca aktywność województwa wobec inwestorów zagranicznych.

Zarówno liczba lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jak i wielkość kapitału zagranicznego, stawia województwo pomorskie w słabej pozycji w stosunku do reszty kraju. Wartość zagranicznego kapitału podstawowego, ulokowanego w regionie, stanowi zaledwie 3 % wielkości tego kapitału dla całego kraju.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Turystyka stanowi ważny sektor gospodarki regionalnej, istotny m.in. z punktu widzenia kreowania miejsc pracy. W województwie są warunki dla rozwoju wszystkich form turystyki (w tym ekoturystyki, agroturystyki, turystyki morskiej i turystyki uzdrowiskowej). Atrakcyjność turystyczna województwa pomorskiego jest postrzegana głównie przez pryzmat unikatowych walorów przyrodniczo-krajobrazowych (rozległe kompleksy leśne, morze, liczne jeziora, szlaki wodne) i stosunkowo czystego środowiska. Istotnym elementem tej atrakcyjności jest również bogate dziedzictwo kulturowe, którego odzwierciedleniem są liczne zabytki i obiekty kulturalne. Jednym z głównych ograniczeń w wykorzystaniu tych obiektów jest ich zły stan techniczny. Zagospodarowanie i ruch turystyczny koncentrują się w strefie nadmorskiej, na Pojezierzu i w Trójmieście. Ruch turystyczny w województwie pomorskim ma wyraźnie sezonowy charakter. Pod względem przyjazdów turystów krajowych i zagranicznych Pomorskie należy do czołówki w kraju. Corocznie odwiedza je od 3-5 mln. Polaków i ok. 500-700 tys. turystów zagranicznych.

Czynniki ograniczające dalszy wzrost liczby turystów w regionie i zwiększenie dochodów z działalności turystycznej:

- zbyt małe różnicowanie oferty turystycznej umożliwiającej wydłużenie sezonu, względnie niski standard usług turystycznych,
- niska jakość usług transportu publicznego i stan infrastruktury drogowo-kolejowej,
- stosunkowo wysokie ceny za korzystanie z usług turystycznych,
- niedoinwestowanie, zwłaszcza zachodniej i wschodniej części województwa o wysokich walorach turystycznych.

Regionalne produkty turystyczne nie są jeszcze dostatecznie wypromowane, odczuwalny jest również brak spójnego systemu informacji turystycznej, którego podstawy zaczęły się jednak tworzyć.

Na obszarze województwa pomorskiego prowadzi obecnie działalność 1500 gospodarstw agroturystycznych. Najwięcej z nich położonych jest w pasie nad-

morskim oraz na terenach Pojezierza Kaszubskiego i Bytowskiego oraz Borów Tucholskich. Na obszarze województwa pomorskiego funkcjonuje kilkanaście stowarzyszeń skupiających gospodarstwa agroturystyczne, nadających certyfikaty i prowadzących wspólną promocję. Z ogólnej liczby gospodarstw do tych stowarzyszeń należy jednak zaledwie połowa.

Kultura województwa pomorskiego

Województwo Pomorskie to region o bardzo różnorodnej kulturze materialnej i niematerialnej, budowanej przez wieki przez społeczności Polaków (łącznie z grupami etnicznymi Kaszubów i Kociewiaków), Niemców, Żydów, Holendrów. Po II wojnie udział swój wniosła także ludność napływowa – głównie Polacy ze wschodnich obszarów II Rzeczypospolitej oraz przesiedleńcy ukraińscy. Ta mozaika kulturowa znajdując swój wyraz w zabytkach architektury, zachowanych zespołach urbanistycznych, zabytkach techniki, formach ucywilizowania krajobrazu i kulturowanym dziedzictwie tradycji, tworzy tożsamość regionu i w dużej mierze stanowi o jego atrakcyjności turystycznej. Elementy dziedzictwa kulturowego winny zostać zachowane i być łatwo dostępne, a działania w tym zakresie winny być społecznie akceptowane.

Infrastruktura województwa pomorskiego

Infrastruktura transportowa

Dostępność transportowa Pomorza jest niska na tle innych centralnych i południowych regionów Polski i UE. Wynika ona z ukształtowania sieci infrastruktury transportowej w Kraju i jakości jej funkcjonowania. Problemem jest również niska spójność transportowa wewnątrz regionu. Zwłaszcza obszary powiatów położonych w zachodniej, a także południowo-wschodniej części regionu, wymagają poprawy dostępności i jakości połączeń transportowych z ośrodkami gospodarczymi województwa, głównie z aglomeracją Trójmiasta. Niezmiernie istotnym wyzwaniem jest także poprawa jakości sieci transportowej samego Trójmiasta, stanowiącego główny węzeł transportowy regionu. Od wielu lat w odniesieniu do obsługi pasażerskiej w województwie pomorskim wskazuje się potencjalne lokalizacje najważniejszych węzłów integracyjnych (przystanki SKM, dworce kolejowe).

Porty morskie i lotniska to potencjalne węzły transportu intermodalnego. Pełne rozwinięcie tych funkcji jest silnie uwarunkowane zarówno infrastrukturą wewnątrz portową jak i jakością zewnętrznych połączeń drogowych i kolejowych z tymi węzłami. Wykorzystanie sieci transportowych o znaczeniu krajowym do poprawy dostępności do regionu i w regionie wymaga m.in. budowy dojazdów

do dróg ekspresowych, do autostrady A1 i głównych magistrali kolejowych, budowy obwodnic miast oraz centrów logistycznych. Sieć drogowa województwa liczy ponad 19 tys. km i obejmuje: 8 dróg krajowych, 69 dróg wojewódzkich oraz drogi powiatowe i gminne.

Pomorskie należy do województw charakteryzujących się jedną z niższych w kraju gęstości sieci dróg o utwardzonej nawierzchni. Nadal brak jest dróg o najwyższym standardzie technicznym, a przeważająca część dróg w regionie jest niskiej jakości i wymaga modernizacji, szczególnie zmiany nawierzchni. Niedostateczny jest również stan techniczny obiektów inżynierskich (mostów, wiaduktów). Poważną barierą rozwojową stanowi ponadto niewystarczająca liczba obwodnic na drogach o charakterze tranzytowym. Wzrost motoryzacji i nienadążające za tym zmiany w całej sieci transportowej powodują narastanie problemów transportowych. Konsekwencją tej sytuacji jest zwiększający się poziom zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Sieć kolejowa, ze względu na zmniejszenie przewozów towarowych i pasażerskich, skróciła się w ostatnich latach o 12%. Obecnie długość eksploatowanych linii kolejowych w województwie pomorskim wynosi 1300 km, a gęstość 7 km/100 km² (średnia dla UE wynosi ok. 5 km/100 km²). Występują znaczne różnice w gęstości sieci kolejowej. Najniższa gęstość występuje w środkowo-zachodniej części województwa (powiat bytowski). Około 70% to linie jednotorowe, zaś linie zelektryfikowane stanowią 35%, 680 km to linie o znaczeniu państwowym. Znajdujące się w korytarzach transportowych VI i IA linie E-65 (Gdynia-Warszawa-Zebrzydowice), CE-65 (Katowice-Tczew) i linia Gdynia-Kaliningrad objęte są umowami międzynarodowymi AGC i AGTC. Ruch pasażerski prowadzony jest na liniach o łącznej długości 1000 km. Na 281 km odbywa się jedynie ruch towarowy, a na 300 km ruch jest zawieszony. Zawieszenia przewozów pasażerskich na niektórych odcinkach spowodowały istotny spadek dostępności transportu kolejowego. Wszystkie powiaty województwa pomorskiego (z wyjątkiem bytowskiego, a także nowodworskiego, gdzie zawieszono wyłącznie przewozy pasażerskie) mają zapewnioną podstawową całoroczną obsługę transportu kolejowego. Nadal jednak, w porównaniu z innymi środkami transportu, przewozy kolejowe nie stanowią dostatecznie konkurencyjnej oferty przewozowej. Następuje szybka dekapitalizacja linii kolejowych i taboru oraz zamykanie kolejnych linii służących przewozom regionalnym. Zły stan techniczny infrastruktury kolejowej przyczynił się do wprowadzenia radykalnych ograniczeń prędkości na niektórych odcinkach.

Transport lotniczy w ostatnich latach charakteryzował się wysoką dynamiką wzrostu przewozów. Dominujące znaczenie dla obsługi pasażerów ma Port Lotniczy im. Lecha Wałęsy w Gdańsku. Jego potencjał dotąd nie był w pełni wykorzystany, choć w latach 1991-2010 wielkość przeładunków wzrosła dwunastokrotnie, a liczba odprawianych pasażerów ponad ośmiokrotnie. Jednak prognozy wzrostu przewozów w transporcie lotniczym wskazują na potrzebę rozbudowy portu lotniczego (realizowany projekt rozbudowy lotniska) i uruchomienia innych lotnisk województwa o charakterze komplementarnym, dotychczas niewykorzystywanych jeszcze przez lotnictwo cywilne (np. Port Lotniczy Gdynia-Kosakowo, Redzikowo).

Infrastruktura ochrony środowiska

Ponad 3/4 ludności województwa pomorskiego jest obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków (270 komunalnych oczyszczalni). Wszystkie miasta województwa są skanalizowane oraz wyposażone w oczyszczalnie ścieków. Stopień skanalizowania gmin wiejskich jest niski i obejmuje 18% mieszkańców wsi.

Gospodarka odpadami komunalnymi na Pomorzu wciąż polega głównie na ich unieszkodliwianiu poprzez składowanie. Na terenie województwa działają 63 składowiska odpadów. Większość z nich wymaga znacznego dofinansowania w celu dostosowania do obowiązujących wymagań prawnych lub zamknięcia i rekultywacji. Selektywne zbieranie odpadów komunalnych, wprowadzane w większości gmin województwa, nie przynosi jeszcze zadowalających efektów. Nadal obserwuje się zjawisko powstawania dzikich wysypisk (rocznie ok. 200-250).

Infrastruktura energetyczna

W gospodarce energetycznej główny problem stanowi niezadowolający stan rozdzielczych sieci średniego i niskiego napięcia, a także urządzeń do jego transformacji, oraz wysoka awaryjność linii kablowych, co powoduje przerwę w dostawie energii elektrycznej. W województwie są jeszcze kolonie i gospodarstwa wiejskie bez dostępu do sieci energetycznej.

Produkcja energii w województwie pomorskim w ok. 62% oparta jest na paliwach stałych, podczas gdy w UE tylko 13% energii produkuje się na bazie paliw stałych. Nasz region posiada duże możliwości wykorzystania energii:

- wiatrowej (szczególnie na wybrzeżu Morza Bałtyckiego),
- biomasy roślinnej,
- geotermalnej (rejon Słupsk, Ustka, Łeba).

Zainteresowanie lokalizacją siłowni wiatrowych wykazuje wiele gmin, trwają prace planistyczne i inwestycyjne do budowy elektrowni wiatrowych w gminach: Kobylnica, Ustka, Słupsk, Damnica, Potęgowo, Dębica Kaszubska, Główny- ce, Wicko i Nowa Wieś Lęborska, Choczewo, Gniewino, Łęczycze, Puck, Sztum i Przechlewo. Szacuje się, że łączna moc z planowanych inwestycji może osiągnąć 900 MW.

Na terenach wiejskich Pomorza istnieją duże możliwości wykorzystania roślin energetycznych, odpadów drewna oraz słomy do produkcji energii cieplnej i napędowej. Z bilansu drewna opałowego wynika, że w skali województwa można przeznaczyć na cele energetyczne 224 284 ton drewna opałowego oraz 179 745 ton odpadów drzewnych. Województwo pomorskie produkuje w Polsce pod względem liczby kotłowni na biomasę.

Wykorzystanie zasobów geotermalnych w województwie wymaga dalszych prac rozpoznawczych. Udział energii wodnej w województwie wynosi ok. 1% w ogólnym bilansie. Małe elektrownie wodne funkcjonują m.in. na Raduni, Wierzyca i Słupi.

Dalszych prac, strategicznie ważnych dla bezpieczeństwa energetycznego Polski i Regionu wymaga również poszukiwanie źródeł tzw. gazu łupkowego.

Ochrona środowiska

Cechy charakterystyczne środowiska przyrodniczego województwa pomorskiego to duże powierzchnie leśne ze stosunkowo dobrze zachowanymi, zdrowymi drzewostanami, liczne obszary chronione o wysokich walorach w skali krajowej i europejskiej oraz znaczne, powierzchniowo obszerne tereny pojezierne i nadmorskie, uznane za ostoję przyrody i włączone do międzynarodowych sieci ekologicznych: ECONET, NATURA 2000 (doliny rzeczne Wisły i Nogatu zaliczone zostały do międzynarodowych korytarzy ekologicznych). Na Pomorzu znajdują się liczne zbiorniki wodne o zróżnicowanej, częściowo niskiej pod względem sanitarnym jakości wód.

Ogólny stan środowiska w ostatnich latach wykazuje stałą poprawę. Jest ona jednak nadal zbyt powolna i niewystarczająca.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Rządy Prawa i Sprawiedliwości w 2006 roku spowodowały zmianę algorytmu przyznawania środków finansowych w sektorze ochrony zdrowia i w budżecie dla Pomorza zabezpieczono o 200 mln zł więcej niż do tej pory. Skrócona kadencja rządów PiS uniemożliwiła realizację założeń, iż osiągnięto systemu opieki zdrowotnej

powinna być sieć szpitali i zorganizowany wokół nich system ratownictwa medycznego.

Od stycznia 2009 r. w województwie funkcjonuje 12 szpitalnych oddziałów ratunkowych (SOR) w tym 1 Kliniczny Oddział Ratunkowy. W Słupsku planowane jest uruchomienie dodatkowego SOR w nowo budowanym Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Janusza Korczaka. Funkcjonująca tam do tej pory izba przyjęć zaopatruje ok. 59 000 pacjentów rocznie, jest to największa ilość przyjęć w województwie, kolejno izba przyjęć NZOZ Szpitala Powiatowego w Tczewie – blisko 14 tys. pacjentów, SPZOZ w Sztumie – ok. 13,5 tys. pacjentów, Szpitala Morskiego im. PCK w Gdyni – blisko 13 tys. pacjentów. W przedziale od ok. 6,8 tys. do 5,9 tys. pacjentów zostało przyjętych w izbach przyjęć w: Akademickim Centrum Medycyny Morskiej i Tropikalnej SP Szpitalu Klinicznym AMG, SP ZOZ w Człuchowie, Wojewódzkim Zespole Reumatologicznym im. dr Jadwigi Titz-Kosko. Pozostałe około 1, 4 tys. pacjentów i mniej.

W 2009 r. W województwie pomorskim funkcjonowały 84 szpitale w tym:

- Szpitale wielospecjalistyczny – 34
- Szpitale psychiatryczny i odwykowy – 17
- Szpitale jedno specjalistyczny (inny niż psychiatryczny i odwykowy)-15
- Sanatoriów – 6
- Zakładów rehabilitacji leczniczej (stacjonarny) – 6
- Zakładów udzielający świadczeń jednodniowych-13
- samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej – 30
- jednostek budżetowych – 4
- Inne – 49

Dostawcy świadczeń z zakresu leczenia ambulatoryjnego:

- Przychodnie podstawowej opieki zdrowotnej – 260 zoz
- Przychodnie stomatologiczne – 142 zoz
- Pozostałe przychodnie jednospecjalistyczne – 147 zoz
- Przychodnie, centrum wielospecjalistycznej opieki ambulatoryjnej – 299

Z 679 Przychodni podstawowej opieki zdrowotnej (Przychodnie stomatologiczne, pozostałe przychodnie jednospecjalistyczne, Przychodnie, centrum wielospecjalistycznej opieki ambulatoryjnej)

- samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej – 52
- jednostki budżetowe – 27
- Inne – 589

Na 2 230 000 mieszkańców w 2009 r. w województwie przypadało 679 przychodni – więc na jedną przychodnię przypada 3255 mieszkańców.

Publiczne Przychodnie Zdrowia wykonujące podstawową opiekę zdrowotną w Trójmieście zostały przekształcone w niepubliczne przychodnie zdrowia i samorządy nie mają nad nimi kontroli, z wyjątkiem dzierżawy pomieszczeń i budynków. Szpitale powiatowe zapewniają mieszkańcom diagnostykę i leczenie w miejscu zamieszkania. Szpitale specjalistyczne tworzą centra rejonowe obsługujące kilka powiatów. Wysoko specjalistyczna opieka medyczna dostępna jest w oparciu o Gdański Uniwersytet Medyczny, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne a także specjalistyczne szpitale wojewódzkie.

Nadal trwają prace zespołów roboczych opracowujących program profilaktyczny, chorób układu sercowo-naczyniowego i chorób nowotworowych „Zdrowie dla Pomorza 2005 – 2013”. Na podstawie analiz epidemiologicznych przyjęto ukierunkowanie działań w zakresie opieki zdrowotnej i nadanie priorytetów tym dyscyplinom, w zakresie których stwierdzana jest najwyższa zachorowalność i śmiertelność w naszym województwie. Wiedza ta umożliwia pozyskiwanie funduszy unijnych na potrzeby doposażania w sprzęt, modernizację szpitali oraz kształcenie kadry medycznej.

Problemy rozwoju województwa pomorskiego

Główne obszary problemowe dla rozwoju obszarów wiejskich

Niewystarczająca infrastruktura techniczna i społeczna, szczególnie w odniesieniu do stanu urządzeń melioracyjnych i przeciwpowodziowych, dróg, kanalizacji i urządzeń do ochrony środowiska obniża konkurencyjność gospodarczą i utrudnia warunki życia na wsi.

Slabo rozwinięta infrastruktura na wsi stanowi jedną z najważniejszych barier rozwojowych. Niedostateczny rozwój infrastruktury obniża konkurencyjność gospodarczą (brak potencjalnych inwestorów) i osiedleńczą (niski standard życia). Brak kapitału oraz ograniczone możliwości finansowe samorządów lokalnych hamują inwestycje infrastrukturalne. Niedostatecznie rozwinięta jest infrastruktura związana z ochroną środowiska (oczyszczalnie ścieków, wysypiska śmieci). Zły stan ochrony przeciwpowodziowej i urządzeń melioracyjnych zagraża mieszkańcom i gospodarce głównie Żuław i Powiśla. Utrudniony jest dostęp mieszkańców wsi do infrastruktury społecznej, głównie do służby zdrowia.

Brak zainteresowania oraz warunków do tworzenia i rozwoju pozarolniczych branż wytwórczych i usługowych uniemożliwia zwiększenie ilości miejsc pracy na obszarach wiejskich.

Małe zainteresowanie zakładaniem małych i średnich firm na obszarach wiejskich wynika z wcześniej opisanej niskiej siły nabywczej mieszkańców wsi, słabej infrastruktury oraz braku kapitału. Dodatkowo sytuację komplikuje niedostateczna pomoc doradcza dla mikro-, małych – przedsiębiorstw oraz niedostatek racjonalnych pomysłów na wykorzystanie w działalności gospodarczej walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych regionu. Ponadto zbyt ograniczony i niewystarczający jest marketing i promocja lokalnej wytwórczości i usług. Jest to wynik niskiej siły nabywczej wsi pomorskiej, szczególnie w części zachodniej województwa.

Słabe i niedostosowane do obecnej sytuacji gospodarczej wykształcenie i kwalifikacje zawodowe mieszkańców obszarów wiejskich oraz ich mała aktywność i mobilność zawodowa i społeczna utrwała i pogłębia bezrobocie na wsi.

Obszary wiejskie zamieszkuje zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem ponadpodstawowym i ponad trzykrotnie niższy odsetek osób z wykształceniem wyższym (4,5% na wsi wobec 14% w miastach). Podstawowym problemem dotyczącym kapitału ludzkiego na wsi jest niskie wykształcenie i wysokie bezrobocie. Przedstawione liczby nie mówią o jakości wykształcenia, którego poziom na wsi jest niższy niż w mieście. Na to nakłada się utrudniony dostęp młodzieży wiejskiej do kształcenia w szkołach średnich i wyższych, jak również dorosłych do kursów doskonalących i zmieniających kwalifikacje. Sytuacja ta osłabia aktywność zawodową mieszkańców wsi oraz prowadzi do ubóstwa i różnych patologii. Obecnie bezrobocie nieco zmalało, ale nie jest to spowodowane polepszeniem koniunktury na wsi, tylko możliwością pracy za granicą. Z tym faktem związane będzie szybsze w przyszłości starzenie się wsi i brak następców w gospodarstwach rolnych.

Niedostateczne wykorzystanie potencjału przyrodniczego i produkcyjnego tkwiącego w rolnictwie i przetwórstwie rolno-spożywczym oraz brak środków finansowych na ich efektywny rozwój.

Problemy rolnictwa to przede wszystkim niekorzystna struktura agrarna w znacznej części województwa, co wynika z zasłotności politycznych oraz z nadmiaru siły roboczej na wsi. Duże zróżnicowanie warunków glebowo-klimatycznych powoduje, iż występują znaczne dysproporcje w dochodowości gospodarstw rolnych. Wiele do zyczenia pozostawia nieracjonalne użytkowanie ziemi

(duży udział odłogów) oraz innych zasobów rolnych. Ograniczone środki własne gospodarstw oraz zakładów rolno-spożywczych na niezbędne inwestycje dostosowawcze do standardów UE oraz na nowe technologie obniżają konkurencyjność sektora rolnego. Wciąż brak jest szerszego zainteresowania, szczególnie mniejszych gospodarstw, dywersyfikacją działalności gospodarczej. W dalszym ciągu niewłaściwie funkcjonuje rynek rolny, szczególnie w obszarze integracji pionowej (brak wieloletnich kontraktów na dostawy płodów rolnych) oraz poziomej (niewielkie zainteresowanie rolników tworzeniem grup producenckich).

Obszary problemowe aglomeracji trójmiejskiej

Obszar Trójmiasta, w którego skład wchodzi de facto 7 miast, ma bardzo duże znaczenie dla rozwoju Regionu i stanowi tzw regionalny biegun wzrostu – najsilniejszy w północnej Polsce. Poziom edukacji, dostępność do infrastruktury społecznej i możliwości zatrudnienia są tu zdecydowanie lepsze, a za tym idzie wyższy standard życia mieszkańców. Poziom życia mieszkańców Trójmiasta jest porównywalny do mieszkańców innych dużych aglomeracji w Polsce: Warszawy, Śląska, Poznania, Wrocławia czy Krakowa. Nie oznacza to jednak, że Trójmiasto to obszar pozbawiony problemów rozwojowych. Zdecydowana ich większość winna być rozwiązywana przez stosunkowo silne finansowo samorządy niższych szczebli, skoro aglomeracja składa się z 3 miast na prawach powiatu i 2 silnych powiatów. Jednak rola samorządu województwa jest szczególnie istotna jeśli chodzi o planowanie dużych inwestycji infrastrukturalnych, działania integracyjne i rozwojowe. Trójmiasto grupuje także większość instytucji kultury podległych samorządowi wojewódzkiemu.

Niewystarczająco rozwinięta infrastruktura transportowa.

Słaba dostępność Trójmiasta obniża jego atrakcyjność inwestycyjną. Podróżowanie po aglomeracji jest również bardzo trudne. Główne drogi Trójmiasta są niewystarczająco rozwinięte, a co za tym idzie korki uliczne stanowią dużą uciążliwość dla mieszkańców. Jest to szczególnie duży problem dla niewielkiego Sopotu, po którym poruszanie się samochodem w sezonie letnim jest bardzo trudne.

Brak dostosowania infrastruktury transportowej do nowopowstałych osiedli mieszkalnych.

Nowe osiedla ludzkie, powstające w szczególności na obrzeżach Aglomeracji nie są wyposażane w odpowiednią infrastrukturę łączącą je z centrami miast, a co za tym idzie istniejąca infrastruktura jest przeciążona, a jakość życia mieszkańców spada.

Zła współpraca i niezdrowa konkurencja pomiędzy miastami Aglomeracji

Pomimo wielu polityczno – środowiskowych związków między władzami miast Trójmiasta, które od lat są zdominowane przez działaczy PO, współpraca pomiędzy miastami jest od lat nieprzerwanie fatalna. Rządcy obwiniają się wzajemnie za niepowodzenia. Tempo rozwiązywania problemów jest różne, a co za tym idzie brak jest podstawowej spójności pomiędzy miastami. Jedynym wspólnym projektem realizowanym przez Miasta jest ścieżka rowerowa. Wiele projektów realizowanych przez Miasta jest konkurencyjnych wobec siebie.

Obszary problemowe w zakresie edukacji i wychowania

Analiza średnich wyników egzaminacyjnych w poszczególnych powiatach województwa pomorskiego, zarówno po szkołach podstawowych, gimnazjach, jak i wyników maturalnych, pokazuje bardzo duże różnice w regionie pomorskim. Zbyt duża liczba szkół osiąga wyniki poniżej średniej krajowej. W wypadku egzaminów zdawanych przez dzieci i młodzież (po szkole podstawowej i gimnazjum) zdecydowanie najlepsze wyniki osiągają uczniowie w Trójmieście (najwyższe wyniki są w Gdyni), zaś wśród najstarszych ze wszystkich trzech egzaminów jest Sztum.

Brak możliwości finansowych wielu młodych ludzi prowadzi do rezygnacji z kształcenia w szkołach na poziomie średnim i wyższym.

Istniejące w województwie różnice w poziomie wykształcenia na wsi i w dużych miastach oraz występujące różnice w przyroście naturalnym na wsi i w mieście, a także duże różnice w średnich wynikach edukacyjnych zmuszają do wzmocnienia bazy oświatowej terenów obecnie zaniedbanych w tej dziedzinie. Poprawienie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niektórych obszarów województwa pomorskiego jest jedynym sposobem na wyjście kryzysu, w jakim znalazły się rodziny po utracie pracy.

Uczniowie szkół ponad gimnazjalnych dojeżdżają często do szkoły z daleka. Niektórzy z nich mogą zamieszkać w internacie. Rodzi to jednak kolejne problemy, ponieważ wielu rodziców nie może zapewnić swoim dzieciom zamieszkania w internacie z powodu braku środków.

Tylko przywrócenie ścisłej współpracy z rodzicami w zakresie wychowania może przynieść wymierne efekty. Rodzice muszą być partnerem szkoły w wychowaniu, a nie stać w roli oskarżyciela lub oskarżonego. Rodzice są pierwszym i podstawowym sojusznikiem szkoły w procesie edukacji i wychowania. Niejednokrotnie jednak sami potrzebują wsparcia ze strony szkoły i pomocy w zdiagnozowaniu i rozwiązaniu określonych problemów.

Obszary problemowe dla promocji i ochrony zdrowia

Brak poczucia bezpieczeństwa zdrowotnego.

Stan bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców Pomorza nie jest zadowalający. Zadłużenie jednostek ochrony zdrowia oraz ograniczone finansowanie przez NFZ doprowadziło do utraty kontraktów około 60 % placówek specjalistycznych. Dostępność do usług zdrowotnych pogarsza się. Kolejki do specjalistów są coraz dłuższe, na wizytę trzeba czekać kilka miesięcy, a na obrzeżach województwa szanse na wizytę u specjalisty są ograniczone, gdyż, lekarze dyżurują raz w tygodniu i często odwołują swoje dyżury. Nowe przepisy przeprowadzania konkursów przez NFZ stawiają oferentom-podmiotom wysokie poprzeczki, dotyczą one posiadania wysokiej jakości sprzętu medycznego albo wysokiej specjalizacji lekarzy, których jest za mało. Skutkiem przeprowadzanych tak kontraktacji zawężyła się liczba podmiotów funkcjonujących na rynku i tym samym dostęp pacjentów do usług ulega zmniejszeniu.

Także zadłużenie szpitali powoduje w nich, poza częstymi egzekucjami komorniczymi, ogromne trudności w zaopatrzeniu w leki, sprzęt i materiały służące leczeniu. Ograniczenia dostępności rodzą się także w wyniku awarii starzejącej się i zdekapitalizowanej aparatury medycznej.

Pomimo poprawiającej się sytuacji finansowej pracowników służby zdrowia (szczególnie lekarzy specjalistów) – mamy do czynienia z odpływem kadry z publicznych placówek służby zdrowia.

Wskaźniki zapadalności na choroby nowotworowe, choroby układu krążenia, cukrzycę, schorzenia genetycznie uwarunkowane należą na Pomorzu do najwyższych w kraju, pomimo że nie pozostaje to w korelacji z czynnikami środowiskowymi. Mamy też najwyższą w Polsce umieralność noworodków. Złe są wyniki oceny stanu zdrowia dzieci i młodzieży. Sytuacja ta jest niepokojąca i obliuguje do podejmowania badań dla ustalenia przyczyn takiego stanu rzeczy. Na pewno podstawowym instrumentem przeciwdziałania takiej sytuacji jest profilaktyka i promocja zdrowia i na tych działaniach samorząd województwa pomorskiego powinien skupić uwagę.

Zły stan techniczny szereg szpitali pomorskich, a realizacja rozpoczętych inwestycji szpitalnych jest nieefektywna.

Skandalicznie wolne tempo budowy Szpitala Specjalistycznego w Słupsku powoduje nie tylko problemy z dostępnością do świadczeń medycznych w starym obiekcie, ale także nieefektywne trwonienie skromnych środków publicznych. Prowadzenie inwestycji w takim tempie i w taki sposób, jak ma to miejsce obecnie, jest niedopuszczalne. Podobna sytuacja dotyczy drugiej z realizowanych

w ramach tzw. kontraktu wojewódzkiego inwestycji – Pomorskiego Centrum Traumatologii. Polityka inwestycyjna w tym zakresie musi więc zostać uporządkowana i konsekwentnie zrealizowana do końca kadencji samorządowej.

Funkcjonowanie SOR – ów generuje bardzo duże koszty, ze względu na duże obciążenie przyjęciami pacjentów,

Spowodowane jest to niewywiązywaniem się ze swoich zadań przez przychodnie zdrowia, które powinny zapewnić pacjentom podstawową opiekę lekarską. W związku z tym na SOR często trafiają pacjenci ze schorzeniami, których leczenie powinny zapewnić ośrodki zdrowia i lekarz pierwszego kontaktu.

Zadłużenie marszałkowskich zakładów zdrowotnych nie uległo zmniejszeniu,

wprawdzie niektóre jednostki wykazują niewielki zysk ze swojej działalności, ale w stosunku do kwot podstawowych zadłużenie nie ulega zasadniczemu zmniejszeniu i nadal utrzymuje się na poziomie 500 milionów łącznie. Dodatkowo Uniwersyteckie Centrum Medyczne zadłużone jest na ponad 314 mln , z tego 186 mln to zobowiązania krótkoterminowe (opłaty za gaz, prąd, leki, materiały medyczne), które ze szpitalnego konta ściągali komornicy. W perspektywie dokończenie budowy Centrum Medycyny Inwazyjnej w Gdańsku, w budżecie państwa na rok 2011 zagwarantowano 200 mln zł. Inwestycja ma być zakończona w 2012 roku.

W województwie nie jest prowadzona polityka lekowa, każdy szpital sam składa zamówienia na leki, co prowadzi do dużych dysproporcji w cenach.

Ciągle utrzymują się niewspółmiernie niskie do potrzeb kontrakty z Pomorskim Oddziałem Narodowego Funduszu Zdrowia,

Ograniczają one mieszkańcom dostęp do wielu świadczeń i powodują wydłużanie kolejek – zwłaszcza do badań diagnostycznych, planowych zabiegów operacyjnych, poradni specjalistycznych. Brak koordynacji systemu opieki zdrowotnej i nie zadowolająca organizacja pracy utrudnia pacjentom korzystanie z usług medycznych, powoduje poczucie zagrożenia i obniża bezpieczeństwo zdrowotne. Wynagrodzenia pracowników służby zdrowia są nadal niskie. Pod koniec roku rozliczeniowego pojawiają się kłopoty w szpitalach, które przyjęły więcej pacjentów niż zakładaf podpisany z NFZ kontrakt. Zachodzi obawa utraty płynności finansowej i generowane jest dodatkowe zadłużanie jednostek szpitalnych. W ostatnim czasie NFZ domagał się zrzeczenia wszelkich roszczeń od kierowników zakładów zdrowia z tytułu tzw. nad wykonań, zgoda na takie ultimatum byłaby złamaniem ustawy o finansach publicznych.

Majątek zakładów opieki zdrowotnej znajduje się w katastrofalnym stanie.

Stan techniczny wielu szpitali wskutek wieloletniego braku środków na remonty bieżące i konserwacje, na zakup aparatury medycznej i sprzętu spowodował dramatyczną ich dekapitalizację. Długoletnia inwestycja województwa: budowa szpitala w Słupsku i rozbudowa Pomorskiego Centrum Traumatologii Szpital Wojewódzki w Gdańsku są na ukończeniu.

Styl zarządzania zakładami opieki zdrowotnej na Pomorzu i przekształceniowa polityka szpitali w zakresie zmian strukturalnych jak i właścicielskich doprowadzić może do ograniczenia świadczonych i zmniejszenia dostępności do usług medycznych pacjentów.

Brak jednolitej koncepcji zarządzania systemem ochrony zdrowia w województwie pogarsza i tak trudną sytuację szpitali. Brak przeprowadzania konkursów i częste zmiany na stanowiska dyrektorów placówek zdrowia, powodują stagnację w sposobie zarządzania. Zarząd województwa nie wypracował dobrych standardów regulujących dobre funkcjonowanie podległych mu placówek.

W ciągu obecnej kadencji w województwie pomorskim rozpoczęto koncepcję przekształceń szpitali w spółkę prawa handlowego. Cztery szpitale: Wojewódzki Zespół Reumatologiczny w Sopocie, Szpital Morski im. PCK w Gdyni, Szpital Specjalistyczny w Prabutach oraz Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej nad Matką i Dzieckiem w Gdańsku. W spółkach, które przejmą szpitale, stuprocentowy udział będzie miał samorząd województwa. Oddawanie w outsourcing na wiele lat dochodowych oddziałów w strukturach szpitali powoduje wyzbywanie się możliwości rozwijania tych sektorów na rzecz prywatnych spółek (np. Dział dializ w szpitalu Morskim w Gdyni, oddział żywienia, diagnostyka obrazkowa w Centrum Traumatologii w Gdańsku)

Problemy sektora edukacji

Brak rozwiązania podstawowych problemów nauczycieli w szkołach publicznych,

Jest jedną z głównych przyczyn kryzysu polskiego szkolnictwa, zjawiska negatywnej selekcji do zawodu nauczyciela i odpływu wartościowych kadr do innych zawodów. Warto zastanowić się nad efektywnym wsparciem systemu kształcenia ustawicznego, który jest szansą na szybkie przekwalifikowanie zawodowe i podnoszenie ogólnego poziomu wykształcenia dzieci i młodzieży a także osób dorosłych. Warto nawiązać współpracę podmiotów gospodarczych z placówkami edukacji zawodowej. W kształceniu zawodowym najlepszym wariantem szkolenia jest system dualistyczny łączący teorię z praktyczną nauką zawodu. W szkołach zawodowych należy zapewnić miejsca noclegowe,

tw. Internaty, by nie ograniczać podejmowania kształcenia młodzieży z odległych stron województwa.

Konieczność zrównania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w małych wsiach i miastach, w taki sposób by ich poziom nauczania nie odbiegał w istotny sposób od szkół w ośrodkach wielkomiejskich.

Warto zastanowić się nad przeznaczeniem środków finansowych, na zakup podręczników dla uczniów z rodzin niezamożnych.

Problemy sektora rybołówstwa i rybactwa

Zanikanie sektora rybackiego

Ważnym i pilnym zadaniem jest odwrócenie negatywnych trendów powodujących zanikanie sektora rybackiego, którego przyczyny to min. złomowanie kutrów, niskie limity połowowe. Sytuacja taka stwarza wiele problemów i napięć.

Konieczność modernizacji portów i przystani rybackich

Modernizacja istniejących portów i przystani zarówno w zakresie funkcji rybackiej, jak i turystycznej, sportowo – rekreacyjnej oraz obsługi ruchu pasażerskiego powinna stać się ważnym priorytetem dla wykorzystania dostępnych na ten cel funduszy z Unii Europejskiej. Program złomowania floty nie spowodował gwałtownego zwiększenia bezrobocia na obszarach nadmorskich, jednak w przypadku niektórych gmin, szczególnie uzależnionych od rybołówstwa może powodować powstanie problemów społecznych wynikających ze znacznego udziału osób związanych z sektorem rybackim w strukturze zatrudnienia.

Słaba kondycja zasobów dorsza

Sektor rybołówstwa jest szczególnie uzależniony od kondycji zasobów dorsza (zwłaszcza stada wschodnio-bałtyckiego) oraz od zewnętrznych warunków tj. ustalanych na szczeblu Komisji Europejskiej rocznych limitów połowowych.

Struktura zatrudnienia w sektorze

Niewielki udział w strukturze zatrudnionych mają osoby młode w wieku do 30 lat. Może to powodować trudności w zapewnieniu kontynuacji zawodu rybaka. Na obszarach zależnych od rybactwa liczne miejsca pracy są związane z przetwórstwem ryb. Zaobserwowano duży wzrost zatrudnienia w zakładach przetwórstwa rybnego w lata 2006 – 2008, z 780 osób do 1554, co pokazuje wysoki rozwój branży przetwórstwa ryb.

Brak uporządkowania rynku pierwszej sprzedaży,

Brak efektywnych i skutecznych form sprzedaży bezpośredniej produktów rybackich to problem który należy próbować rozwiązać lub częściowo ograniczyć. Proponowane działania w ramach programu Prawa i Sprawiedli-

wości zmierzają do poprawy konkurencyjności sektora rybackiego, jak również na wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem rybackim. Rybacy, z jednej strony powinni uzyskać możliwość wsparcia na wzmocnienie swojej działalności. Natomiast jeśli zrezygnują z dotychczas prowadzonej działalności lub stracą miejsce pracy będą mieli możliwość wsparcia albo zmiany kwalifikacji zawodowych oraz zakładania nowych działalności w branży usługowej. Ważna jest również inwestowanie w infrastrukturę rybacką.

Wysokie bezrobocie

Pomimo korzystnej struktury demograficznej i pozytywnych trendów, które obserwujemy w gospodarce w ciągu ostatniego roku, średnie bezrobocie w regionie nadal pozostaje wysokie. Jest to szczególnie uciążliwe w powiatach: bytowskim, słupskim, nowodworskim, ale widoczne również w pozostałych powiatach, poza aglomeracją trójmiejską. Szczególnie dokuczliwym problemem jest bezrobocie na obszarach wiejskich. Mimo wysokiego bezrobocia, w miejscowościach turystycznych obserwujemy braki specjalistów w pewnych dziedzinach (np. kucharzy, pracowników gastronomii). Zaczyna również brakować wysoko wykwalifikowanych inżynierów.

Starzejące się społeczeństwo i inne problemy społeczne regionu

Proces starzenia się ludności w kraju i województwie powoduje, że pomocą społeczna będzie objęty coraz większy odsetek populacji naszego województwa.

Prognoza na rok 2030 zakłada drastyczne starzenie się społeczeństwa. Przewiduje się, że w wieku poprodukcyjnym będzie wówczas około 26% ludności w sytuacji gdy na koniec roku 2008 odsetek ten wynosił około 15%. Z roku na rok wzrasta liczba osób starszych korzystających z domów opieki. Wzrasta liczba osób korzystających z różnych usług opiekuńczych i specjalistycznych. Wśród różnych zagrożeń społecznych szczególną uwagę należy zwrócić na osłabienie **więzi rodzinnych**, co powoduje demoralizację i niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży a co za tym idzie stwarza niedostateczne możliwości szeroko rozumianego rozwoju dzieci i młodzieży.

Oddzielnym problemem jest sytuacja osób niepełnosprawnych. Jest ona ciągle trudna i wymaga dużych nakładów finansowych i społecznych na włączenie ich do życia społecznego i zawodowego.

Stałym zjawiskiem jest uzależnienie od alkoholu. Po krótkim – kilkuletnim – okresie spadku spożycia alkoholu w kraju i województwie obserwujemy wzrost

spożycia alkoholu. Jest to efekt coraz większej liberalizacji wobec tego groźnego dla społeczeństwa uzależnienia.

Wpływy do budżetu z koncesji nie mogą być kryterium walki z alkoholizmem, bo koszty społeczne są nieobliczalne w stosunku do wpływów które były by przeznaczone na walkę z tym nałogiem.

Nadal poważnym społecznym problemem jest narkomania. Pomimo stale pogarszających się statystyk, które i tak nie odzwierciedlają skali problemu do tej pory nie potrafią powstrzymać tego zjawiska.

Liczba rodzin dotkniętych ubóstwem, stawia nas w gronie województw o największych wskaźnikach w Polsce. W województwie pomorskim stopa ubóstwa systematycznie rosła do 2002 r., kiedy osiągnęła najwyższą wartość 16,9%, malała, osiągając w 2007 roku poziom 15,5%. Jednak od 2007 roku znów rośnie przekraczając w 2009 roku poziom ponad 16%.

Na obszarach wiejskich wskaźnik ten wzrasta do ponad 20%, a w rodzinach z 4 i większą liczbą dzieci wynosi ponad 40%. Taka sytuacja jest poważnym zagrożeniem jest dziedziczenia biedy i wynikających z tej sytuacji negatywnych wzorców życia.

Pogłębiające się dysproporcje rozwojowe pomiędzy metropolią i resztą regionu

Pomorze to w istocie nadal co najmniej 2 podregiony: bogatsza i z większym potencjałem rozwojowym metropolia trójmiejska oraz reszta regionu z subregionem słupskim i powiatowymi ośrodkami miejskimi. Dysproporcje dotyczą wielu dziedzin życia: dostępności do placówek edukacyjnych, usług publicznych, kultury, itp. i znacząco wpływają na niższą jakość życia poza Trójmiastem. Problemy aglomeracji są zupełnie inne i dotyczą w głównej mierze niskiego poziomu bezpieczeństwa, wysokiej przestępczości oraz paraliżu komunikacyjnego. Procesy rozwojowe szybciej przebiegają na terenach silniejszych strukturalnie, choć ostatecznie je szkodliwa konkurencja pomiędzy głównymi ośrodkami miejskimi.

Problemy ochrony środowiska

Istnieją **realne zagrożenia** spowodowane:

- **hałasem komunikacyjnym** (drogowym, kolejowym, lotniczym) i **przemysłowym** (m.in. tartaki, cukrownie, zakłady przemysłu spożywczego i metalowego, markety, stacje benzynowe i inne obiekty usługowe i handlowe),
- **polem elektromagnetycznym** – linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia, stacje radiowe i sieć stacji bazowych telefonii komórkowej (brak stałego

monitoringu uniemożliwia wskazanie terenów, gdzie przekraczane jest maksymalne natężenie promieniowania elektromagnetycznego w województwie),

- **emisją pyłu zawieszonego,**
- **zanieczyszczeniem komunikacyjnym.**

Zły stan wód powierzchniowych, w tym przybrzeżnych wód Bałtyku, Zatoki Gdańskiej i Zalewu Wiślanego, wynika głównie z nieprawidłowo prowadzonej gospodarki wodno-ściekowej, nieuporządkowanej gospodarki odpadami i zanieczyszczeń rolniczych (środki ochrony roślin, nawozy mineralne i organiczne, przemysłowa hodowla zwierząt).

Także żywiołowy i chaotyczny rozwój nadmorskich miejscowości turystycznych prowadzi do pogorszenia stanu środowiska przyrodniczego i utraty walorów krajobrazowych.

Cele i zadania do realizacji w ramach programu samorządowego Prawa i Sprawiedliwości

Rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa

Obszary wiejskie, które stanowią 94 % obszaru województwa pomorskiego powinny stać się konkurencyjnym miejscem do mieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Konkurencyjność taka oznacza sprawnie funkcjonujące usługi, dobrą infrastrukturę, zintegrowany transport publiczny. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich nie jest możliwy bez bezpośredniego i szerokiego udziału społeczności lokalnych. Rozwój obszarów wiejskich powinien opierać się wielosektorowym podejściu do tej problematyki, która obejmuje nie tylko rolnictwo, lecz także inne sektory gospodarki lokalnej.

Cel 1: Wspomaganie rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich poprzez stworzenie efektywnej infrastruktury technicznej i społecznej.

Zadania:

- Poprawa infrastruktury drogowej na obszarach wiejskich.
- Wspieranie inwestycji w zakresie gospodarki wodnej i ściekowej oraz komunikacyjnej i energetycznej na poziomie gospodarstw domowych oraz na poziomie gminnym i międzygminnym.
- Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej, w tym teleinformatycznej, służącej budowaniu społeczeństwa informacyjnego poprzez wykorzystanie no-

wczesnych technologii, np. internetu satelitarnego oraz radiowego, sieci telefonii komórkowej oraz pomoc logistyczną i organizacyjną dla lokalnych i regionalnych przedsięwzięć w tym zakresie.

- Wspieranie aktywnych gmin z funduszy krajowych i Unii Europejskiej (Regionalny Program Operacyjny, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – PROW) tworzenie, odnawianie i funkcjonowanie instytucji kulturalnych i oświatowych, oraz zabezpieczenia zdrowotnego i rehabilitacyjnego, takich jak przedszkola, szkoły, świetlice, domy kultury, ośrodki zdrowia, domy pomocy społecznej, baza sportowa.

Cel 2: Zmniejszanie bezrobocia na wsi i wprowadzenie na rynek osób trwale zagrożonych marginalizacją.

Zadania:

- Wsparcie tworzenia i rozwoju na obszarach wiejskich nowych przedsiębiorstw zdolnych do konkurencji.
- Stworzenie systemu doradztwa i informacji gospodarczej w dziedzinie przedsiębiorczości i tworzenia miejsc pracy na wsi i obszarach wiejskich.
- Uruchomienie systemu centrów usług doradczych i pracy na poziomie gmin.

Cel 3: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, zagospodarowanie obszarów wiejskich jako atrakcyjnego miejsca do życia.

Zadania:

- Wsparcie planowania strategicznego w gminach.
- Przygotowanie obszarów wiejskich jako miejsca inwestycji.
- Wspieranie różnorodnych form dodatkowej działalności rolniczej oraz pozarolniczej aktywności gospodarczej na obszarach wiejskich.
- Stworzenie stref usługowo-produkcyjnych w gminach, m.in. miniparków technologicznych i przemysłowych, w celu zachęcania podmiotów gospodarczych i osób fizycznych do prowadzenia różnorodnej działalności gospodarczej; zwiększenie możliwości poręczenia kredytów dla podmiotów gospodarczych realizujących inwestycje na obszarach wiejskich.
- Uporządkowanie rozwoju przestrzennego wsi poprzez wsparcia tworzenia programów zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich.
- Rozwój funkcji turystycznych na wsi.
- Rewitalizacja zdegradowanych poprodukcyjnych obszarów małych miast i wsi.
- Efektywne wykorzystanie instrumentów Wspólnotowej Polityki Rolnej (możliwości finansowania projektów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Regionalnego Programu Operacyjnego dla rozwoju wsi.

Cel 4: Wzmocnienie instytucji i organizacji pozarządowych wspierających rozwój obszarów wiejskich.

Zadania:

- Rozwijanie i popieranie programów zapewniających lokalnym społecznościom rozwój poprzez wykorzystanie ich zasobów, wzmocnienie znaczenia unijnej inicjatywy Leader w rozwoju obszarów wiejskich.
- Budowanie partnerstwa lokalnych instytucji na rzecz wykorzystania lokalnych zasobów i dalsze wsparcie Pomorskiego Programu Odnowy Wsi.
- Wsparcie w finansowaniu zakupu sprzętu i kształcenia drużyn ochotniczych straży pożarnych.

Cel 5: Rozwój instytucji samorządowych i rolniczych działających na rzecz wsi.

Zadania:

- Wspieranie działalności izb rolniczych.
- Wzmocnienie roli sołectwa i sołtysów oraz utworzenie funduszu sołectkiego.
- Wspieranie i inicjowanie działań zmierzających do tworzenia i rozwoju grup producentów rolnych, grup owoców i warzyw.

Cel 6: Zwiększenie dochodowości w rolnictwie oraz wzrost dochodów mieszkańców wsi.

Zadania:

- Przeciwdziałanie praktykom monopolistycznym wielkich sieci handlowych i koncernów produkcyjnych.
- Wspieranie promocji żywności wysokiej jakości, regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej.
- Rozwój lokalnych rynków sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych.
- Wspieranie marketingu żywności wysokiej jakości oraz systemów wytwarzania takiej żywności, w szczególności rolnictwa ekologicznego i integrowanej produkcji.
- Racjonalna gospodarka zasobami wodnymi na obszarach wiejskich poprzez wspieranie budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych szczegółowych i podstawowych oraz zwiększających retencję wodną.
- Upowszechnienie umów kontraktacyjnych.
- Stworzenie elektronicznej platformy handlowej.
- Wspieranie rozwoju organizacji mających formę klastra rolnego

Cel 7: Wyrównywanie szans edukacyjnych i zdrowotnych mieszkańców obszarów wiejskich.

Zadania:

- Rozwój i modernizacja infrastruktury placówek oświatowych na terenach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności pracowni komputerowych i Internetu.
- Rozwój i modernizacja infrastruktury placówek opieki zdrowotnej na terenach wiejskich, ze szczególnym uwzględnieniem dostępności do podstawowej opieki zdrowotnej, w tym pediatrycznej i rehabilitacyjnej.
- Wspieranie wszelkich inicjatyw i programów w zakresie kształcenia ustawicznego skierowanych do mieszkańców wsi i obszarów wiejskich.
- Wspieranie programów profilaktycznych w zakresie opieki zdrowotnej dla mieszkańców obszarów wiejskich. W szczególności programów tematycznych skierowanych do pracujących w rolnictwie.
- Wspieranie działań samorządów lokalnych na rzecz tworzenia warunków powszechnego dostępu dzieci wiejskich do edukacji przedszkolnej.

Cel 8: Zwiększenie dostępności edukacji i wiedzy na poziomie średnim i wyższym dla mieszkańców obszarów wiejskich.

Zadania:

- Wspieranie inicjatyw umożliwiających kształcenie na odległość i kształcenie z wykorzystaniem technik e-learnigu i multimedialnych.
- Wdrożenie preferencyjnego programu stypendialnego i kredytowego dla studentów z terenów wiejskich oraz młodzieży studiującej w szkołach wyższych na obszarach wiejskich.
- Zwiększenie efektywności i dostępności doradztwa rolniczego w systemie wiedzy rolniczej.

Obszar metropolitalny

Cel 1: spójność transportowa Trójmiasta:

Zadania:

- Wsparcie inwestycji drogowych rozwiązujących problemy komunikacyjne Trójmiasta: obwodnic Gdańska, tunelu pod Sopotem.
- Wsparcie procesów planistycznych w obszarze Aglomeracji, mające na celu przygotowanie infrastruktury pod nowo planowane osiedla mieszkaniowe.

Cel 2: Rozwój współpracy wewnątrz Aglomeracji

Zadania:

- Wsparcie dla Rady Metropolitalnej
- Promowanie w kolejnym okresie programowania wspólnych projektów infrastrukturalnych w Aglomeracji.

Cel 3: Trójmiasto jako międzynarodowe centrum kultury.

Zadania:

- Zapewnienie stabilnego finansowania instytucji kultury
- Organizacja instytucjonalnego wsparcia w pozyskiwaniu środków z funduszy krajowych i międzynarodowych.
- Promowanie ważnych projektów kulturalnych, takich jak Europejska Stolica Kultury.

Wsparcie rybołówstwa i rybactwa jako ważnej dziedziny gospodarki i kultury Pomorza

Rybołówstwo, podobnie jak cała gospodarka morska to branża bardzo zaniedbana i krzywdzona przez rządzących w ostatnich latach. Samorząd województwa pomorskiego jako obok zachodniopomorskiego, główna „siedziba branży” winien rybołówstwo wspierać i reprezentować jego interesy na arenie krajowej i międzynarodowej.

Cel: Aktywne wsparcie sektora rybactwa i rybołówstwa.

Zadania:

- Uczestnictwo i przyjęcie wiodącej roli przez samorząd województwa pomorskiego w kreowaniu polityki Państwa w zakresie rybołówstwa.
- Rozwój dialogu społecznego z przedstawicielami branży.
- Wspieranie projektów z zakresu różnicowania źródeł dochodów osób mających pracę związaną z sektorem rybackim,
- Wsparcie rozwoju usług dla sektora rybackiego.
- Działania na rzecz poprawy marketingu produktów sektora rybackiego
- Realizacja projektów z zakresu rozwoju infrastruktury około rybackiej

Gospodarka (w tym gospodarka morska)

Cel 1: Pomorze jako region dobrej infrastruktury.

Zadania:

- Przyspieszenie trwających procesów inwestycyjnych realizowanych przez samorząd wojewódzki poprzez ich lepszą koordynację.
- Wsparcie dla samorządów w zakresie realizacji inwestycji infrastrukturalnych.
- Wsparcie dla projektów poprawiających komunikację wewnątrz regionu (szczególnie projektu tunelu pod miastem Sopot).
- Promocja i przyspieszanie rozpoczęcia realizacji nowych inwestycji infrastrukturalnych na Pomorzu (obwodnic miast, odbudowy istniejących i budowy nowych linii kolejowych, kompleksowych projektów infrastrukturalnych).

- Opracowanie wieloletniego programu modernizacji dróg lokalnych z stałym zabezpieczeniem źródła jego finansowania.

Cel 2: Wspieranie inwestycji infrastrukturalnych w zakresie bezpieczeństwa energetycznego regionu i Kraju

Zadania:

- Wsparcie dla inwestycji w zakresie logistyki paliw: rozbudowy bazy zbiorników na paliwa płynne (Port Gdańsk) i gaz (kawerny solne w gm. Kosakowo); budowy pływającego terminala przeładunkowego gazu na Zatoce Puckiej, rozbudowy rurociągu pomorskiego (Gdańsk – Płock).
- Wsparcie inwestycji energetycznych: budowy nowych zawodowych elektrowni oraz elektrowni atomowej na Pomorzu.
- Promocja budowy odnawialnych źródeł energii: elektrownie na biogaz, biomasę, wiatrowe i rzeczne.

Cel 3: aktywne i skuteczne wsparcie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw na Pomorzu:

Zadania:

- Wsparcie dla instytucji ułatwiających dostęp do kapitału MSP (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, inicjatywa JEREMIE).
- Skierowanie większego niż przeciętny w Polsce strumienia środków na wsparcie przedsiębiorczości w kolejnej perspektywie finansowej (2013-2020).
- Aktywna promocja gospodarcza Pomorza jako ważnego europejskiego węzła logistycznego, regionu ponadprzeciętnie otwartego na nowe inwestycje i posiadającego doskonałe zasoby ludzkie w zaawansowanych technologiach – regionu wysokiej jakości.
- Silne i pozbawione politycznych uprzedzeń wspieranie rozwoju samorządów gospodarczych.

Cel 4: gospodarka morska jako priorytetowa branża regionu:

Zadania:

- Nacisk na przywrócenie funkcji transportowych, handlowych i turystycznych małych portów i przystani morskich na terenie Pomorza.
- Zorganizowany lobbying samorządowy na rzecz gospodarki morskiej, w tym na rzecz inicjatywy dopuszczenia do współudziału w zarządzaniu portami strategicznymi przez samorząd wojewódzki.
- Wsparcie odbudowy zniszczonego przez koalicję PO-PSL przemysłu stoczniowego.

Cel 5: aktywne przeciwdziałanie bezrobociu.

Zadania:

- stworzenie warunków dla pozyskiwania inwestorów generujących wysoki poziom zatrudnienia
- zmniejszenie bezrobocia w regionie do poziomu poniżej 9% w ciągu 4 lat oraz zmniejszenie dysproporcji w tym zakresie w regionie.

Fundusze Europejskie i regionalny Program Operacyjny

Cel 1: Zapewnienie jak najwyższych środków dla regionu w nowej perspektywie finansowej 2013-2020.

Zadania:

- Przygotowanie nowych propozycji projektowych, w tym w szczególności dotyczących rewitalizacji obszarów poprzemysłowych oraz rozwoju obszarów wiejskich.
- Aktualizacja wszystkich dokumentów strategicznych województwa pod kątem ewentualnych potrzeb w kolejnym okresie programowania.
- Aktywne zabieganie o fundusze europejskie z programów i inicjatyw unijnych poza programami krajowymi i regionalnymi

Cel 2: Skuteczne wykorzystanie pozostałych w obecnej perspektywie finansowych do wykorzystania środków

Zadania:

- znaczne przyspieszenie dużych inwestycji drogowych na EURO 2012, których realizacja jest na chwilę obecną opóźniona,
- analiza dostępnych środków spoza puli regionalnej pod kątem pojawiających się nowych możliwości i pokazywanie korzystnych dla regionu nowych propozycji.
- stworzenie lobby dla zdecydowanego przyspieszenia realizacji projektów związanych z poprawą komunikacji ze stolicą kraju – nadrobienie znacznych opóźnień w budowie drogi ekspresowej S7 na odcinku Gdańsk-Elbląg, modernizacji linii kolejowej E-65 Gdańsk-Warszawa, budowa kolei Metropolitalnej, przystanku SKM Gdańsk – Śródmieście, trasy Kaszubskiej S-6, obwodnicy metropolitalnej, oraz portu lotniczego Gdynia Kosakowo.

Ochrona środowiska

Cel 1: Poprawa jakości wody pitnej w województwie

Zadanie:

- Wsparcie dla samorządów lokalnych w zakresie rozbudowy wodociągów i modernizacja stacji uzdatniania wody, zwłaszcza na Żuławach i w pasie nadmorskim

Cel 2: Poprawa jakości wód powierzchniowych (zbiorniki wodne, ciekły, rzeki) oraz wód przybrzeżnych Bałtyku (ekosystemu morskiego)

Zadania:

- Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, szczególnie na obszarach wiejskich, zaostreżenie kontroli zagospodarowania ściekami, osadami ściekowymi i nawozami),
- Porządkowanie gospodarki odpadami,
- Upowszechnienie rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego (zrównoważonego), stosowanie dobrych praktyk rolniczych.
- Stworzenie sprawnego systemu informacji o gospodarce wodnej województwa pomorskiego
- Zapobieganie skutkom suszy hydrologicznej poprzez rozwój małej retencji (zabudowa hydrotechniczna rzek) z uwzględnieniem przepławek umożliwiających rozmnażanie organizmów wodnych
- Zapewnienie ochrony przeciwpowodziowej

Cel 3: Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii w celu zwiększenia tzw. bezpieczeństwa energetycznego województwa.

Zadania:

- Rozwój plantacji roślin energetycznych (produkcja biomasy i płynnych biopaliw),
- Wykorzystanie energii wodnej i geotermalnej (elektrownie wodne, pompy ciepła) oraz energii słonecznej (kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne) i wiatrowej (elektrownie wiatrowe),
- Wspieranie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji energii odnawialnej,
- Uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczych przy budowie małych elektrowni wodnych, które mogą być niekorzystne dla fauny cieków, zwłaszcza ryb wędrownych,
- Uwzględnianie uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych przy lokalizacji farm wiatrowych ze względu na możliwość degradacji krajobrazu, hałas i wytwarzane promieniowanie oraz możliwość płoszenia ptaków i ich zderzeń z pracującymi płacami turbin.

Cel 4: Rozwój turystyki przyjaznej środowisku

Zadania:

- Promocja ekoturystyki (turystyki aktywnej na łonie natury, np. wędrówki piesze, rajdy rowerowe, kajakarstwo, żeglarstwo) i agroturystyki,

- Zmniejszenie intensywnej eksploatacji turystycznej terenów nadmorskich poprzez stopniową budowę zespołów rekreacyjnych na obszarach dotychczas niezagospodarowanych, przystosowanie małych portów rybackich i przystani do potrzeb turystyki morskiej oraz tworzenie nowych produktów turystycznych, np. jachtingu i turystycznej żeglugi przybrzeżnej,
- Stopniowe, turystyczne udostępnianie obszarów chronionych, np. parków krajobrazowych (rozwój na tych terenach turystyki poznawczej, ściśle związanej z edukacją w zakresie ochrony środowiska, w celu podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców województwa).

Cel 5: Zwiększenie spójności przestrzennej regionu:

Zadania:

- rozwój systemu obszarów chronionych z łącznikami – korytarzami ekologicznymi, prowadzącego do wzrostu różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Powiązanie ochrony środowiska z ochroną dziedzictwa kulturowego.
- Wspieranie nowych inicjatyw gospodarczych przyjaznych środowisku, podejmowanych zwłaszcza na obszarach objętych Europejską Siecią Ekologiczną Natura 2000.
- Wsparcie dla powstanie nowych tzw. *zielonych miejsc pracy* w rolnictwie, handlu, leśnictwie, turystyce, produkcji energii odnawialnej, produkcji urządzeń służących ochronie środowiska i towarów proekologicznych.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Minęło 10 lat funkcjonowania zarządu województwa i mieszkańcy Pomorza mają prawo do nowoczesnej, sprawnej i niezawodnej opieki zdrowotnej na najwyższym poziomie europejskim.

Priorytetem programu ochrony zdrowia Prawa i Sprawiedliwości jest na stworzenie przyjaznego i godnego zaufania systemu ochrony zdrowia, który zapewni równy i sprawiedliwy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dla wszystkich mieszkańców oraz wzrost bezpieczeństwa zdrowotnego w województwie. Niezbędna jest budowa sprawnego systemu opieki zdrowotnej, opartego na współpracy zakładów opieki zdrowotnej wszystkich szczebli, sprawnie zarządzanego zorientowanego na pacjenta i jego potrzeby.

Cel 1: Opracowanie i realizacja wojewódzkiej polityki w obszarze zdrowia opartej o strategię i zawarte w niej priorytety działań

Zadania:

- Monitoring realizacji strategii „Zdrowie dla Pomorza”

- Współpraca pomiędzy szpitalami powiatowymi, Akademią Medyczną, Narodowym Funduszem Zdrowia, Wojewodą Pomorskim, ZUS i służbami uczestniczącymi w systemie ratownictwa zgodnie z ich kompetencjami.
- Opracowywanie i realizacja programów promocji zdrowia we współpracy z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego i Narodowym Funduszem Zdrowia.
- Budowa platformy informatycznej – szerokie pasmo sieciowe z wymianą danych (w tym wrażliwych) funkcjonujące w całym województwie, łącznie z systemem państwowego ratownictwa medycznego.
- Dążenie do zwiększenia etatów na staże, zwiększenie naboru studentów na studia medyczne i ułatwianie zdobywania specjalizacji młodym lekarzom.

Cel 2: Usprawnienie zarządzania zakładami opieki zdrowotnej, dla których samorząd województwa jest organem założycielskim.

Zadania:

- Przygotowanie jasnych procedur restrukturyzacyjnych i wdrożenie ich do zakładów opieki zdrowotnej.
- Usprawnienie zarządzania i podniesienie jego jakości poprzez wprowadzenie kontraktów menedżerskich.
- Wprowadzenie transparentnych kryteriów powoływania na stanowiska kierowników zakładów opieki zdrowotnej

Cel 3: Sprawne administrowanie zasobami i racjonalna polityka inwestycyjna.

Zadania:

- Dokończenie wielkich inwestycji budowlanych (Słupsk, Pomorskie Centrum Traumatologii).
- Pozyskiwanie środków finansowych zewnętrznych,
- zastosowanie innowacyjnych rozwiązań infrastrukturalnych w instytucjach województwa

Cel 4: Monitorowanie potrzeb mieszkańców województwa w zakresie ochrony zdrowia.

Zadanie: prowadzenie akcji informacyjnych w zakresie newralgicznych potrzeb zdrowotnych mieszkańców.

Edukacja

Głównym celem działań Prawa i Sprawiedliwości na rzecz edukacji jest wszechstronny rozwój mieszkańców Pomorza wynikający z przemian zachodzących w nowo-

czesnym województwie, oparty na powszechnej i dostępnej dla wszystkich edukacji oraz rozwój tożsamości narodowo-regionalnej.

Cel 1. Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z terenu małych miast i obszarów wiejskich województwa. Wyrównanie różnic w poziomie edukacji na wsi i w mieście.

Zadania:

- Objęcie edukacją przedszkolną dzieci z terenów wiejskich o rosnącym przyroście naturalnym oraz szczególna dbałość o stan bazy i wyposażenie szkół podstawowych i gimnazjów na tych terenach.
- Zwiększenie liczby przedszkoli.
- Wzmocnienie bazy oświatowej na terenach zaniedbanych edukacyjnie.
- Wspieranie młodzieży zdolnej i utalentowanej. Poszerzenie istniejącego systemu stypendialnego oraz tworzenie i upowszechnianie kolejnych systemów stypendialnych.
- Współpraca z samorządami lokalnymi w ramach realizacji wieloletniego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
- Promowanie działalności pozalekcyjnej szkół – w sferze poznawania tradycji i kultury kociewsko-kaszubskiej .
- Umożliwianie uczniom dostępu do korzystania z dorobku kulturalnego w regionie. Opracowanie i realizacja wojewódzkiej polityki w obszarze zdrowia opartej o strategię i zawarte w niej priorytety działań.

Cel 2: Wzrost poziomu nauczania w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych ze średniego do wysokiego, a w powiatach gdzie jest on najniższy – do poziomu średniego.

Zadania:

- Zatrudnianie odpowiednio wykształconej kadry pedagogicznej i dyrektorów szkół.
- Zmiana sposobu kształcenia nauczycieli – wzrost kompetencji wychowawczych i opiekuńczych.
- Stworzenie mechanizmu wczesnego diagnozowania sytuacji ucznia i wspomaganie go w zakresie edukacji i wychowania (nie wymaga to dodatkowego nakładu finansowego lecz sprawnego zarządzania przez dyrektora szkoły).
- Szerszy udział szkół w projektach wymiany uczniów i współpracy zagranicznej.
- Współpraca między szkołami różnych typów w celu podnoszenia efektywności kształcenia.
- Umożliwienie, w ramach naboru do szkół, szerokiego dostępu do informacji o szkołach ponadgimnazjalnych w województwie.

- Inicjowanie działań promujących osiągnięcia szkół, placówek oświatowych, uczniów (wychowanków) i nauczycieli.

Cel 3: Zapewnienie wysokiego poziomu kształcenia zawodowego, co ułatwi absolwentom wejście na rynek pracy.

Zadania:

- Współpraca z organizacjami pracodawców i instytucjami regionalnego i lokalnego rynku pracy, w celu poprawy jakości kształcenia zawodowego.
- Współpraca z uczelniami wyższymi w celu wymiany wiedzy z zakresu potrzeb rynku pracy.

Cel 4. Ustawiczny rozwój zawodowy nauczycieli.

Zadania:

- Doskonalenie regionalnego systemu badania potrzeb nauczycieli.
- Przygotowywanie we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli propozycji szkoleń dla dyrektorów szkół i placówek oraz nauczycieli zgodnie z rozpoznanymi potrzebami w tym zakresie.
- Inspirowanie nauczycieli do wprowadzania innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych, promowanie osiągnięć w tym zakresie.
- Elastyczne modyfikowanie proponowanych specjalności kształcenia zgodnie z aktualnymi potrzebami.
- Poszerzanie oferty kształcenia ustawicznego i kształcenia na odległość.

Cel 5: Kreowanie postaw patriotycznych, rozbudzenie poczucia tożsamości narodowej i regionalnej.

Zadania:

- Kształtowanie wartościowych postaw i zachowań we współpracy z rodzicami uczniów.
- Przywrócenie wychowawczej roli szkoły.
- Tworzenie nowoczesnej oferty oświatowej poprzez motywowanie organów prowadzących.

Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy

Skuteczne przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy mogą być prowadzone tylko przez ścisłe powiązanie z polityką regionalną i realizacją Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (POKL), zarówno w wymiarze priorytetów lokalnych jak i ogólnopolskich oraz zapewnienie dużego strumienia środków na ten cel w kolejnym okresie programowania.

Cel 1: Dopasowanie zasobów pracy do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy.

Zadania:

- Poszukiwanie i dyskusja alternatywnych kierunków rozwoju gospodarczego dla raczących pracę stoczniowców i innych pracowników.
- Prowadzenie statycznych badań i analiz potrzeb rynku pracy w województwie.

Cel 2: Wzrost zatrudnienia i mobilności zawodowej

Zadania:

- Dostosowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy poprzez :
 - określanie na podstawie badań rynku pracy listy wymagań edukacyjnych
 - elastyczny system edukacyjny na wszystkich poziomach i dla wszystkich grup wiekowych
 - stworzenie dedykowanej oferty edukacyjnej dla mieszkańców terenów wiejskich,
- Zwiększenie dostępności do instytucji rynku pracy,
- Aktywizacja zawodowa osób nie mogących znaleźć pierwszej pracy lub długotrwale bezrobotnych.

Cel 3: Zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego.

Zadania:

- Silne wsparcie i ustalenie preferencji w alokacji środków dla powiatów o dużym bezrobociu a tym samym i dużym odsetku osób wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem społecznym (powiaty na zachodzie i na wschodzie województwa).
- Lepsze wykorzystanie instrumentów zawartych w ustawie o zatrudnieniu socjalnym

Cel 4: Podniesienie poziomu i jakości wykształcenia społeczeństwa oraz powiązanie ich z rynkiem pracy.

Zadania:

- Wsparcie dla projektów zmierzających do zmniejszenia dysproporcji w poziomie wykształcenia między dużymi miastami a środowiskiem wiejskim i małomiasteczkowym.
- Silne wsparcie dla szkolnictwa wyższego.
- Realizacja projektów z zakresu wspierania kształcenia ustawicznego.

Polityka społeczna

Szeroko rozumiana polityka społeczna winna być obecna w wielu priorytetach a szczególnie w polityce prorodzinnej. Prawo i Sprawiedliwość stawia na zdecydowaną poprawę warunków społecznych w województwie pomorskim.

Cel 1: Wzmocnienie integracji społecznej

Zadania:

- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie i tworzenie warunków prawidłowego funkcjonowania dziecka i rodziny,
- Realizacja projektów z zakresu wyrównywanie szans i zapewnienie dostępu do zróżnicowanych, o wysokim standardzie, form edukacji,
- Poprawa dostępu, zakresu i jakości świadczeń zdrowotnych, w tym profilaktyki.
- Systemowe, wczesne wspieranie społeczne dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- Wczesne diagnozowanie i terapia w zakresie rozwoju poznawczego i uczenia się,
- tworzenie i realizacja programów wczesnej, specjalistycznej, kompleksowej, skoordynowanej i ciągłej pomocy dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu i jego rodzinie,

Cel 2: Poprawa infrastruktury społecznej i systemów wsparcia integracji społecznej

Zadania:

- Zwiększenie dostępności i podnoszenie jakości usług instytucji wspierających poprzez:
 - podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji świadczących usługi,
 - tworzenie procedur i standardów obszarach problemów społecznych.
- U uruchomienie programów edukacyjnych, dotyczące umiejętności budowania właściwych relacji rodzinnych. Pielęgnowanie więzi rodzinnych i wzmacnianie modelu rodziny opartego tradycyjnie na wartościach chrześcijańskich,
- Tworzenie i realizowanie w oparciu o jak najszersze grono partnerów społecznych powiatowych programów pomocy dziecku i rodzinie
- Propagowanie *szkoły dla rodziców* i systemu dziennego wsparcia

Cel 3: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Zadania:

- Instytucjonalne wsparcie (szkolenie pracowników administracji, lokalne fundusze wsparcia) i podnoszenie jakości organizacji pozarządowych (zaplecze badawcze, eksperckie, szkoleniowe, finansowe, pomocy technicznej)
- Wzmacnianie działań organizacji pozarządowych na rzecz rodzin z problemami i dysfunkcyjnych.
- Jak najszersze wsparcie dla organizacji pozarządowych.

Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Cel 1 : Ratowanie zabytków

Zadania:

- Stworzenie programu ratowania zabytków Żuław Wiślanych.

- Wsparcie finansowe konserwacji zabytków techniki (zwłaszcza związanych z budownictwem wodnym i morskim (jazy, śluzy).
- Podjęcie starań o wzmocnienie uprawnień służb konserwatorskich.
- Podjęcie działań zmierzających do objęcia nadzorem konserwatorskim krajobrazu i układu urbanistycznego mniejszych miejscowości.
- działania na rzecz zrealizowanego w niewielkim procencie przez gminy programu ewidencji zabytków architektury kultury materialnej, do którego zobowiązuje je Program Ochrony Zabytków Województwa Pomorskiego;
- inspirowanie i wspieranie inicjatyw zmierzających do stworzenia w rekonstruowanych obiektach zabytkowych ośrodków propagujących kulturę i historię lokalną regionu.

Cel 2: Współpraca z instytucjami kultury.

Zadania:

- Zacieśnienie współpracy z regionalnymi towarzystwami społeczno-kulturalnymi,
- wspieranie działań na rzecz pielęgnowania języka kaszubskiego, dialektów i gwar lokalnych oraz rozwoju regionalnej odrębności kulturowej,
- Wspieranie działań IPN, ECS oraz innych instytucji powołanych do upamiętniania i promocji najnowszej historii Pomorza.

Cel 3: Udostępnianie dziedzictwa kulturowego.

Zadania:

- Kontynuacja projektu "Pętla Żuławska" jako szansy na ożywienie turystyczne regionu i promocję jego unikalnej zabytkowej architektury.
- Budowa turystycznych szlaków rowerowych poparta rozwojem infrastruktury kolejowej i drogowej.
- Szeroko zakrojona, interesująca w formie (poparta solidną informacją turystyczną) promocja atrakcyjności kulturowej Pomorza w kraju i za granicą.
- Stworzenie i wdrożenie kulturalnego programu edukacyjnego obejmującego wszystkie grupy wiekowe,

Cel 4: Ułatwianie dostępu do kultury.

Zadania:

- Zwiększanie liczby filii bibliotecznych, zaopatrzonych w pracownie komputerowe i prowadzących działalność oświatową
- Wsparcie projektu stworzenia objazdowego dyskusyjnego klubu filmowego
- Propagowanie w prowincjonalnych i wiejskich środowiskach kultury i sztuki niekomercyjnej (wystawy malarstwa współczesnego i dawnego, koncerty muzyki klasycznej, spotkania i dyskusje literackie);
- Współpraca z krajowymi i zagranicznymi placówkami kulturalnymi.